

YUVARLAK MASA TOPLANTISI *

Toplantı Tarihi	: 26 Mart 1975
Toplantı Yeri	: Millî Kütüphane Okuma Salonu
Konu	: Okul Kütüphaneleri
Oturum Başkanı	: Prof. Dr. Osman ERSOY Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Kürsüsü Öğretim Üyesi
Oturuma Katılanlar	:
Mahiye İYİKAN	Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni
Suzan GÜRELİ	Gazi Eğitim Enstitüsü Kütüphanecisi
Satı ERİŞEN	MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Müşaviri
Adnan ÖZAKTAŞ	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Başmüşaviri
Doç. Dr. Özer SOYSAL	Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Kürsüsü Öğretim Üyesi

Başkan — Değerli misafirler, değerli iştirakçiler, değerli kütüphane ciler; XI. Kütüphane Haftası Toplantısını açıyorum.

Türk Kütüphaneciler Derneği ve Üniversite Kütüphanecilik Bölümü Mezunları Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği XI. Kütüphane Haftası'nın bugünkü toplantısında bir yuvarlak masa toplantısı söz konusu olmuştur. Masamız pek yuvarlak değil; ama buradaki konuşmacılar, yuvarlak masanın koşullarına uygun olarak görüşmelerini yapacaklardır. Bu toplantıya zahmet edip katıldığınız için hepinize teşekkür ederiz. Özellikle bize bu olanağı sağlayan Türk Kütüphaneciler Derneği'ne ve Kütüphanecilik Bölümü Mezunları Derneği'ne teşekkürü bir borç biliriz.

Haftanın ağırlığını, hepiniz programlardan izlediğiniz üzere, okul kütüphaneleri teşkil ediyor. Okul kütüphanelerine böylesine bir önemi Derneğimizin vermesinden ötürü de ayrıca kıvançlıyız.

Tartışmalarımıza geçmeden önce size bu açık oturumu paylaşan değerli arkadaşlarımı tanıtmak isterim:

* XI. Kütüphane Haftası münasebetiyle düzenlenmiştir.

Konuşmacılardan, hemen yanımda sağımda oturan hanımefendi Ma-hiye İyikan, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğ-retmenidir. Solumda oturan hanımefendi Suzan Hanım, Gazi Eğitim Ens-titüsünün Kütüphanecisidir. Sol başta oturan sayın konuşmacı Satı Erişen Beyefendi, Millî Eğitim Bakanlığı Tâlim Terbiye Kurulu Başkanlığı Mü-şaviridir. Yanımda oturan beyefendi Adnan Özaktaş, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Başmüşaviridirler. Sağ başta oturan sayın konuşmacı Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Kürsüsü Doçentlerinden Özer Soysal Beydir.

Sayın dinleyicilerimiz, bizim bu açık oturumu paylaşılanların inandığı ve sizlerin de yüzde yüz bize katıldığınızı sandığımız, okul kütüphane-lerinin ülkemizde büyük ölçüde ihmal edilmiş olmasıyla sözüme başlamak istiyorum.

Modern eğitim ve öğretimin bölünmez bir aracı, bir parçası olarak gördüğümüz okul kütüphaneleri, denilebilir ki, bizim kütüphane sistem-lerimiz, kütüphane türlerimiz içinde bugüne kadar en ihmal edilmiş olanlarından biridir. Bununla çeşitli derecedeki okullarımızda, bu okulla-rın öğretmenleri ve yöneticilerinin okul kütüphanesine yeteri kadar de-ğer, önem vermediğini söylemek istemiyoruz. Biz, çok iyi biliyoruz ki, bütün gönüllülükleriyle, çeşitli okullarda yönetici olarak bulunan meslek-taşlarımız, bütün güçleriyle okulda bir kütüphane yeri bulma, okula bir kütüphane kazandırma çabası içindedirler. Ancak, gelin görün ki, sosyal bünyemizin ve günden güne gelişen toplumumuzun eğitim ve öğretim gereksinimleri öylesine artmıştır ki, çoğu okullarımız ikili, üçlü eğitim - öğretimin içindedir. Bazı yöneticiler, okullarında derslik bile bulamadık-larından yakınmaktadırlar. Bu bir yerde, kütüphane kuramamalarını hiç bir zaman ihmal etmiş olmalarını düşünmemizi gerektirmez, ama birçok zorluklar bu yöneticilerle beraberdir. Kütüphaneciler Derneği, böyle tür-deki kütüphaneleri konu almakla, herhalde okul kütüphanelerimizin ge-leceğine de büyük ölçüde katkıda bulunmuş olacaktır.

Okul kütüphanesi, hepinizin bildiği üzere çocuğun okumayı öğ-reneceği, eğitileceği, öğretileceği bir yerdir. Kütüphane, okul öğretim ve eğitimi verirken, bu öğretim eğitimin özellikle okumanın alışkanlık ha-line getirilmesinde en büyük yardımcısı, hiç kuşkusuz kütüphanedir. Kü-tüphanesi olmayan bir okulun öğrencilerinin, o okulu bitirdikten sonra hayatta iyi okuyucular olacağını, okumayı alışkanlık haline getirebile-ceklerini ileride düşünmek herhalde hayal olur. Okul kütüphanelerinin durumunu, şimdi açık oturumumuza katılmakta olan Doçent Doktor Soy-sal, bir tablo halinde, bundan birkaç yıl önce hazırlamış olduğu «Çağdaş

Eğitim ve Türkiyede Okul Kütüphanesi» adlı eserinde şöyle açıklıyordu : Bunu hemen okuduktan sonra okul kütüphanelerinin durumunu bir yerde gösterdikten sonra arkadaşlarımla görüşmelerine başlayacağız. Yazar şöyle diyor :

«Ekseriya kilitli olan dolaplarında birkaç yüz kitap bulunan, rahat oturulamayacak kadar sıcak yahut soğuk, iyi ışık almayan bir oda, 5 - 10 okuyucu için sandalye, başlıca işi ders kitaplarını okumak için gönderilmiş öğrencileri gözetmek olan bir sorumlu. Ciddiyetle çalışmaktan çok, bezgin veya dikkati üzerine çekmeye meraklı öğrenciler. Denilebilir ki bunlar, kütüphanede birey olarak değil, sınırlı bir hareket sahası içinde suçlu insan psikolojisine itilmiş bir grup olarak bulunuyorlar. Üstelik bu, kütüphanesi yersizlikten sınıf haline getirilmemiş ve her nasılsa bu iş için kadro ayırma mutluluğuna erişmiş okullarda raslanan tablodur. Gerçekte, bugün Türkiyede yüzlerce okul kütüphanesi ya artan öğrenci sayısı yüzünden dağılıp dershane şekline sokulmuş, ya da personel yoklугundan kapısı kilitlenip kaderine terk edilmiştir.

Anlaşıyor ki; henüz normal bir kütüphane hizmeti verebilmek için gerekli şartların çoğundan yoksun olan okul kütüphanelerimiz, ayrıca bütünyle mevcudiyetlerine yönelmiş bir tehlikeye de maruzdur.»

Sanıyoruz ki, bu size sunduğum kısa tablo, okul kütüphanelerimizin dün ve belki de çoğunun bugün içinde bulunduğu durumu en iyi şekilde açıklıyor.

Söz buraya gelmişken, hemen işe, bu kitabın yazarı olan sayın Doçent Özer Soysal'dan başlamak istiyorum. Sayın Soysal'a şöyle bir soruyu izin verilirse yöneltiyorum :

Sayın Soysal, okul kütüphanesinin tanımı ve okul kütüphanelerinin bugünkü durumunu özet olarak açıklar mısınız ?

Doç. Dr. Özer Soysal — Teşekkür ederim efendim.

Konunun belli bir çerçeve içinde ve sağlam bir düzeyde tartışılmasını sağlamak bakımından, önce «okul kütüphanesi» kavramının neyi anlattığını saptamaya çalışalım.

Okul Kütüphanesini şöyle tanımlayacağım : İlkokullarla her düzey ve türdeki orta dereceli öğretim kuruluşlarında oluşan, gerek eğitimin temel ilke ve amaçları, gerekse okulun özel olarak yöneldiği amaçların gerçekleştirilmesine yardımcı, okul eğitiminin bütünlük, süreklilik ve gelişen bir içerik kazanarak yürümesini sağlamakla yükümlü hizmet ünitesidir.

Bu tanımdan, günümüz okul kütüphanesinin önemli bir görevler dizisi ve bunun doğurduğu ağır bir sorumlulukla karşı karşıya bulunduğu anlaşılıyor. Bu nedenle ileri eğitim anlayışı kütüphaneyi, okulun ayrılmaz bir ögesi olarak değerlendiregelmiştir. Konunun, yahutta sorunun teorik açıdan görünüşü budur.

Şimdi, çağdaş eğitim sistemini, ilke, metot ve uygulama tekniği ile bir bütün halinde, bundan yaklaşık elli yıl önce kabullenmiş olan ülkemizde, ilk ve orta dereceli okullarda kütüphane hizmetinin durumunu belirlemeye çalışalım :

Önce, okullarımızın büyük çoğunluğunda, asgari düzeyde bile böyle bir hizmet verildiğini kabul etmek olanaksızdır. Bu sonucu, etkin bir kütüphane hizmeti için gerekli bazı temel koşulları hazırlayarak açıklamak yararlı olur sanırım. İlk ve ortaöğretim kademesindeki kütüphanelerimiz, yönetim açısından, bugün tamamiyle sahipsizdir. Bilindiği gibi, anılan öğretim kademelerinde kütüphaneler, ait oldukları okul aracılığı ile bu okulun bağlı bulundukları genel müdürlüklerin yönetim ve denetimi altında çalışır. Ancak yönetim açısından, ne kütüphane ile okul, ne okul idaresi ile bağlı olduğu genel müdürlük, ne de genel müdürlükler arasında organik bir koordinasyon ve bir işbirliği vardır. Bu husustaki ayrıntılara, hem konuşma sürem sınırlarını zorlamış, hem de diğer konuşmaların konularını bağlamış olmamak için şimdilik girmiyorum.

Yönetimle ilgili olarak söyleyeceğim bu efendim. Bununla beraber, yönetimdeki dağınıklık ve merkezî bir otorite boşluğunun okul kütüphanelerimizi olumsuz yönde etkileyen en ciddi faktör olduğunu kesinlikle söylemeliyiz.

Yönetim konusunun ardından, okul kütüphanelerimizin kuruluş ve organizasyon biçimi itibariyle gösterdiği durumu işaret etmek gerekir. Bu kuruluş organizasyon biçimi, ilkokullarda karşımıza her sınıfta ayrı ve bağımsız kitap koleksiyonlarının oluşması şeklinde çıkıyor. Seçip sağlama ve hizmete sunuş bakımından yetersiz kalan bu koleksiyonların, kişisel ya da öğretim işleminden doğan gereksinmelerin karşılanmasında çare sayılamayacağını, üstelik ekonomik olmadığını biliyoruz. Buna karşılık, programlarda öngörüldüğü halde ilkokullarımız, ne okulun tümüne hizmet veren bir kütüphaneye, ne de öğretici kitlenin gereksinmesini gereği ile karşılayacak bir başka seçeneğe sahip. Orta dereceli öğretim kuruluşları, özellikle ortaokullarda programlar, yine okul ve sınıf kütüphanelerinden oluşan bir karma sistem öngörmüştür. Her ne kadar uygulamada, daha gerçekçi bir görünümle ortaya sadece okul kütüphanesi adı

altında tek bir ünite çıkmakta ise de bunlar, ne sorun ve yerleşme açısından koşulları karşılar niteliktedir, ne de diğer açıdan.

Sonuç olarak ; Okul kütüphanelerinin, çağdaş istemleri cevaplayıcı kuruluş ve organizasyon ilkelerinden yoksun olduğunu, millî eğitimimizin ilke, amaç, içerik ve metodunu programlaştıranların, öğretimin niçin ve nasıl bir kütüphane sistemi ile entegre edilmesi gerektiğini saptamada başarısız kaldığını söyleme durumundayız.

Yönetim ve kuruluş biçimi yanında, meslekî eğitim görmüş personel, etkin bir kütüphane hizmeti için kilit rolü oynar. Birkaçı dışında okul kütüphanelerimiz, bu amaçla yetiştirilmiş elemanlardan yoksundur.

Okullarımızda eğitimsel gereksinmelerin ortaya çıkarmasından çok yönetmelik gereği olarak kurulduğu anlaşılan, gerçekte ancak bir materyal barınağı denilebilecek kütüphaneler, çoğu kez, yapmakla görevlendirildiği iş konusunda fikri olmayan, hatta bu işte geçireceği zaman israf kabul edilerek başka hizmetlerde kullanılan kişilerin sorumluluğu altındadır. Kütüphaneyi bir ayniyat ya da levazım konusu kabul edip, onu bu işle görevli bir sorumluya terk etmiş okullarımızın sayısı da bir hayli fazla.

Okul kütüphanelerinin sayıca ulaştığı büyük karşılık, meslekten eleman yetiştiren kuruluşların kapasitesi dikkate alınırsa bu alandaki boşluğun daha uzun süre devam edeceği anlaşılır. Ne var ki, personel sorunu sadece sayısal değerlerle sınırlanıp açıklanamaz. Asıl sorun, Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri, yönetici ve öğretmenlerin, okul kütüphanesini gerçek içeriği ile anlaması ve bu içerikle kütüphanesinin yerini değerlendirebilmesidir.

Bütçe bakımından okul kütüphanelerimiz şöyle bir görünüm içinde :

İlkokulların bütçelerinde özellikle kütüphane hizmeti için ayrılmış bir meblâğ bulunmuyor. Bu kuruluşlar, daha çok okul aile birliği, okul koruma ve geliştirme derneği gibi yerel gönüllü organizasyonlardan sağladığı yardımla alabildikleri belli sayıda kitabı mevcuda katabiliyorlar. Orta dereceli okullarda kütüphane için «Kitaplık Fası» adı ile bir ayırım yapılmakta. Yalnız bu meblâğ sembolik olmaktan öte gitmiyor. Okulun durumuna göre birkaç yüz liradan ibaret kalan bu paranın, zaman zaman okulun diğer gereksinimleri için harcanması olasılığı da var.

İlk ve orta dereceli okul kütüphanelerimizi bir materyal merkezi olarak durumunu belli bir amaçla sona bırakmış bulunuyorum. Çünkü, genel olarak toplumumuzda kütüphane imajı, bu öge üzerine oturur.

Böyle bir yorumlamadan hareket edilirse, matematik olarak kesinlikle ifade edemesek de, ülkemizdeki okullarımızdan çoğunda kütüphane bulunduğunu kabul etmek gerekecektir.

Okul kütüphanesinde koleksiyon şu iki temel amaca yöneliktir :

1 — Öğrenici ve öğretici kitlenin, eğitim - öğretim işlerinden doğan program içi ve dışı bilgi gereksinmelerini karşılamak;

2 — Kişisel ilgi, eğilim ve istemlerin yarattığı gereksinimleri karşılamak, geliştirmek.

Böyle bir amaca yönelik koleksiyonun elbette belli niteliklere sahip olması beklenir. Söz konusu nitelikler ise, önceden saptanmış birtakım standartlar uyarınca denetlenirler. Ancak, ana hatlarıyla belirlemeye çalıştığım bu ilke ve işlemlere göre oluşmuş materyal topluluğu koleksiyon niteliği kazanır.

Okullarımızda mevcut ve kütüphane olmanın tek varlık nedeni imiş gibi kabul edilen koleksiyonlar, böyle bir işlem görmediği gibi yararlanmayı sağlayıcı bibliyografik ve teknik diğer araçların desteğinden de yoksundur. Okullarımızda, genellikle Millî Eğitim Bakanlığının gönderdiği yayınlarla bir ölçüde bağış yoluyla oluşmuş materyal topluluğu sağlıklı bir seçim politikasının sonucu olmadığından, okulun kendisinden beklenen temel görevleri yerine getirmesinde herhalde yardımcı değil, hatta bir bakıma apayrı bir sorun olmaktadır.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederiz sayın Soysal.

Efendim, söz dönüp dolaşıp bu okul kütüphanelerinin çoğunlukla bağlı olduğu ve gözetim, denetimlerinin yapıldığı Millî Eğitim Bakanlığının görevlerine geliyor sanıyorum. Sayın Doçentin görüşmesinden sonra, Tâlim Terbiye Kurulu Müşaviri olan sayın Erişen'e şöyle bir soruyu yöneltmede yarar görürüm :

Millî Eğitim temel ilkeleri açısından, okul kütüphanelerinin görevlerini nasıl görüyorsunuz, nasıl buluyorsunuz ? Yani, Bakanlığınızın okul kütüphanelerine bakışı, Millî Eğitimin temel ilkeleri açısından nedir ? Bunu bize açıklayabilir misiniz

Satı Erişen — Söz verdiğiniz için teşekkür ederim.

Efendim, Millî Eğitimin kitaptan, kütüphaneden ayrılması olanağı, olasılığı yoktur. Bu hafta gerçi «Kütüphaneler Haftası»dır, kutlu olsun;

ama içinde bulunduğumuz yıl da «Ziya Gökalp Yılı»dır. Onun için Ziya Gökalp'in eğitim konusundaki bir anlayışından söze başlamak istiyorum.

Hepinizin bildiği bir eğitim anlayışıdır bu. Diyor ki; «Eğitim, bir toplumda yetişmiş bir kuşağın, henüz yetişmekte olan kuşağa düşüncelerini ve hislerini vermesi demektir.»

Eğitimin çok daha belirgin bir tanımı var, daha vurgulu. O da şu: «Eğitim, çocuklara, geçmişte toplanmış duygu ve düşünce ürünlerini verir.» Demek ki, bir birikimi çocuğa aktarıyoruz. Eğitim budur bir anlayışa göre. Tabii eğitimin birtakım tanımları var, tanımlardan birisi, anlayışlardan birisi de budur. Hatta Ziya Gökalp'in deyişiyle, maarifin tanımı da buna yakın bir şey. O diyor ki, maarif konusunda; «Önceki kuşağın, soy kuşağın eğitim aracılığı ile devretmeye çalıştığı eserlerin toplamı» diyor. Dikkat buyurun, bir birikim, ürün, eser sözcükleri, bizi hemen hemen kitabın tanımına götürüyor.

Kitap, aklımızda kalan bir tarife göre, elbette sizler çok daha iyi bilirsiniz, bilimsel tanımını bilirsiniz; bizim aklımızda kalan bir izlenim de diyebilirsiniz, kitap için şöyle bir tanım var: Kitap, insanlığın kâğıttan yapılmış belleğidir. Öyle ise Ziya Gökalp'in eğitim anlayışı, doğrudan doğruya kitaba, kütüphaneye dayalı bir eğitim anlayışıdır. Sayın doçent, çok acıklı, gerçekten iç açıcı olmayan bir tablo çizdiler okul kitaplıkları konusunda, doğrudur; ama en azından kurumsal yönden bu kütüphanelerin önemi anlaşılmıştır. Millî eğitim konusunda, Bakanlığı demeyeyim, bir örgütü karşımızda görmeyelim. Eğitimciler tarafından diyelim, anlaşılmıştır.

Önce, millî eğitimin temel ilkeleri arasında bilimsel düşünceye de yer verilmektedir, Tanzimattan beri biliyorsunuz. Çocuklarımıza, bilimsel düşünceyi vermeye, batılılaşmak için bilimsel düşünceyi vermeye çalışıyoruz. Bilimsel düşüncenin öğelerinden birisi de, hepinizin çok iyi bildiği gibi, kaynaklara başvurmaktır, kaynakları değerlendirmektir, kıyaslamaktır ve bundan bir sonuç çıkarmaktır. Peki bu kaynaklar nelerdir. İşte bu kaynaklar, ancak kitaplıkların duvarları içindedir. Kitaptır. Elbette Ziya Gökalp'in anlayışı ile kültür ürünü olan düşüncemizin, duygumuzun, zihnimizin ürünü olan romanları, öyküleri, şiirleri, biyografileri ve benzer ve benzeri her tür kitapları bunun yanında ansiklopedileri, kitaplarını, sözlükleri, herşeyi herşeyi; biz yine kitaplığın duvarları içinde, raflarında buluruz. Öyle ise, şunu kesinlikle söyleyebiliriz: Eğitimle kitap, eğitimle kitaplık birbirinden hiç bir zaman ayrılmaz. Biri olmadığı zaman öteki eksik kalır. Belki eğitim olma-

dığı zamanda da kitaplık eksik olur mu bilmiyorum. Bilmiyorum değil biliyorum, isterseniz hemen aklıma gelmiş bir şeyi söyleyeyim : Bizim atalarımız, annelerimiz, ninelerimiz konuşurlarken küçükken dinlerdik. Derlerdi ki : «Aman evimizde iki - üç tane Kur'ân-ı Kerim var, kapalı kalmasın günahdır, okunsun» derler. Bir tanesini alakoyarlar, ötekini bir camiye, ya da gerektiği yere armağan ederlerdi.

Onun için sayın dinleyenler, okunmayan kitap da günahdır. Öyle ise, eğitim için kitap ne kadar gerekli ise, kitap için de eğitim o kadar gereklidir. Kitap, raflarda saklanan bir varlık değil, değerlendirilen, zihinlere, oluşlara, oluşumlara ışık tuttuğu sürece değerli bir şeydir, yoksa bir kasada duran bir zenginlikten başka bir şey değildir.

İşte bütün bunlar, zaman zaman eğitim üzerinde düşünenler, eğitime yön vermeye çalışanlar tarafından düşünülmüş, ne kadar uygulamada aksaklıklar varsa da, kitaba, kütüphaneye yer verilmiştir. Nitekim, Temel Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının kendisine bağlı eğitim kurumlarının eğitim araç ve gereçlerini, ki bunlar eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitaplarıyla öğretmen ve öğrencilere kaynak ve yardımcı olacak basılı eğitim malzemesidir, Milli Eğitimin genel amaçlarının gerçekleşmesine yararlı olacak değerli eserleri, diye tanımlar ve bunu Millî Eğitim Bakanlığının bir görevi olarak niteler. Hem eğitim araçlarının kütüphanenin bir bakımından eğitim açısından tanımını yapmaktadır, hem de bunun önemini, genel amaçlarını, eğitimin genel amaçlarının gerçekleşmesine yararlı olacak diye bunun yararını saptamaktadır.

Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği 1959'da yayınlanmış. O da; okul kütüphanelerine bir büyük önem vermekte, bir müdür yardımcısını, okul kütüphanesini yürütmekle görevli kılmakta, onun yapacağı işleri uzun uzun sayıp dökmektedir. Burada size onun ayrıntılarına girmek istemiyorum.

En son IX. Eğitim Şurası da gene kitaplara (10 uncu maddesinde) değinmektedir.

Bir şey daha; kaynak kitaplar, gittikçe çoğalmaktadır. Ders kitaplarının dışında çoğalmaktadır. Çoğalması da istenmektedir. Zaman zaman yine Milli Eğitim Bakanlığınca kaynak kitapları hazırlanmasına isteklendirici birtakım davranışlar, birtakım genelgeler, birtakım hazırlıklar yapılmaktadır. Öyle ise, şimdilik sonuç olarak şunu söyleyeyim : Eğitimle kitap, kütüphane ve dolayısıyla kütüphanecilik, birbirinden hiç bir biçimde ayrılamaz. Kitap, eğitimin en büyük dayanaklarından birisidir.

Sağolun.

Başkan — Sayın Erişen, sizi burada bulmuşken bir hususu da öğrenmeyi isterim. Biliyorsunuz Türkiye, zaman zaman gerek yabancı uzmanların, gerekse yerli uzmanların çeşitli raporlarını, önerilerini almıştır. Bunlardan birisi, sizin bizden daha iyi bileceğiniz gibi, Amerikalı ünlü eğitimci John Dewey'i 1924'lerde Türkiye'ye davet ediyorlar ve ondan Türkiye Maarifi hakkında bir rapor alıyorlar. Bu raporda, benim aklımda kaldığına göre, şöyle bir cümle geçmektedir. Diyor ki John Dewey; «Her okul faal bir kütüphane merkezi olmadıkça Türkiye'de eğitimden söz açamazsınız.» Aşağı yukarı böyle bir cümle. Bu rapor, çeşitli zamanlarda, 1939'da, 1951'de, baskılarını hatırlıyorum basılmış. Bunun Millî Eğitimde yansması nasıl olmuş? Neden okul kütüphaneleri, bizim kütüphane türlerimiz içinde öylesine ihmal edilmiş bir tür olarak kalmış? Sizin özel olarak bu konuda düşünceniz nedir? Hani, üzerine iyice mi varılamamış bu meselenin, yoksa başka etkenler mi vardır okullarda kütüphaneleri düzenlemede, ya da belli bir örgüt, okullar içinde, Millî Eğitim Bakanlığı içinde belli bir kuruluş bunu arkalamadığı için mi bu öyle olmuştur, nedir? Kısaca bunu da açıklarmısınız?

Satı Erişen (Devamla) — Efendim, sayın Başkanımıza da benim bir sorum var: Başlangıçta herhalde bu açık oturumu sınavlarken söyleyeceklerdi, konuşmaların sonunda bir de sizlerden bazı soruların gelmesi beklenecektir. Şimdi sayın Başkana soruyorum, siz bu yandan mı soruyorsunuz, o yandan mı soruyorsunuz, ona göre ben de cevap vermeye çalışayım?.

Başkan — Efendim, sayın dinleyicilerimizin soracakları sorulara konuşmacılar ve yönetici olarak ben de gücüm yeterse karşılık vermeye çalışacağım; ama biz Millî Eğitim Bakanlığından bir uzmanı burada bulmuşken, bir de kısaca bu konudaki görüşünü öğrenmeyi istedik.

Satı Erişen (Devamla) — Efendim, kişisel görüş dediniz, öyle ise kişisel görüşümü söylemeye çalışayım. Bunun hiç bir resmî yönü yoktur, kişisel görüşümü söylüyorum.

Efendim, programlar, raporlar, düşünceler, istekler, niyetler ve hatta hatta örgütler, hepsi tamam; ama bir de olanaklar söz konusudur. Ben şu düşüncedeyim ki, her okulda, hele 4-5 öğretmenli bir okulda gönülden söylüyorum bunu, en az bir öğretmen kitap sever. Bugün, birtakım aydın kesimli gazetelerin, geçen yıl yapılan anketleri göstermiştir; aydın kesimli gazetelerin, düşünce düzeyine ağırlık veren gazetelerin baş okuyucuları öğretmendir. Ancak, olanaksızlıklar diyorum ve bununla yetinmek istiyorum; olanaksızlıklar içinde parasal durumdan tutun, Özer

beyin çok güzel tanıttığı, tasvirini yaptığı okul sorunlarına kadar gidiyoruz. Evet, isteyen öğretmen yaratır, isteyen öğretmen 100 kişilik bir okulda bir kitaplık yaratır. Örtüsüyle, perdesiyle hatta fişlenmiş kitaplığı ile, fişleriyle bir kitaplık yaratabilir. Ama, bizi kuramsalıktan uygulamaya götüremiyor. Engel ne olursa olsun, olanak sözünün içinde, olanaksızlık kavramının içinde anlatmak istediğim şeyler var, benim anladığıma göre. Bilmem bir şey anlatabildim mi?

Başkan — Teşekkür ederim efendim, sağolasınız.

Şimdi Mahiye İyikan Hanımefendiye bir soru yöneltiyorum. Siz bir öğretmen olarak çalışıyorsunuz ve yüksek dereceli bir okulda bulunuyorsunuz ve yüksek dereceli bir okulda bulunuyorsunuz. Herhalde bu okulda, öğrencilerimizin gerek ders içi, gerekse ders dışı çalışmalarıyla ilgili izlenimleriniz olmuştur. Öğrencilerinizin kütüphaneden, gerek ders içinde, gerek ders dışında yararlanmaları konusunda izlenimleriniz nasıldır? Bunu lütfeder misiniz?

Mahiye İyikan — Teşekkür ederim.

Efendim, öğrencilerimizin kütüphaneden yararlanmalarıyla ilgili sorunlarımız elbette ki pek çok. Bunlardan birkaç tanesi üzerinde burada durmak istiyorum.

Birincisi şu : Öğrencilerimiz kütüphaneden yararlanma gereğini bizim özlediğimiz derecede duymamaktadırlar. Derslerinde birkaç kitaba, ya da ders notuna bağlı kalmayı yeğlemekteler. Gençleri bu davranışları yüzünden kınamak biraz da güçtür bizim için. Ülkemizde yıllardır çağdaş eğitimden, modern eğitimden söz edilir. Zaman zaman ve bazı yerlerde çağdaş eğitimin bazı adımları atılır, fakat bir gerçek de şu ki, ortaokullarımızda geleneksel eğitim, bütün canlılığı ile sürmekte. Geleneksel eğitim, öğretmenin anlattığı birikmiş bilgileri öğrencilere aktardığı, öğrencilerin de bu bilgileri dinlemek, anlamak, ezberlemek ve tekrarlamak zorunda oldukları durgun bir eğitim ortamıdır. Bu eğitim ortamında yetişen gençlerimizin kütüphaneden yararlanma gereğini fazlaca duymamaları, biraz da olağan sayılmalı tabii. Derslerimizde kütüphaneden yararlanmaları gerektiği kaçınılmaz bir hale geldiğinde, bunu pek iyi bilmediklerini görmekteyiz. Öyle zamanlar olur ki, öğretmen olarak biz, asıl dersimizin asıl konusunu bir yana bırakır, kütüphaneden yararlanmanın gereğini anlatmaya çalışırız öğrencilerimize ve bunun yollarını öğretiriz. Bunu başarabildiğimiz pek söylenemez tabii. Çünkü bildiğiniz gibi, okuma zevki ve alışkanlığı çok küçük yaşlarda edinilmesi ve geliştirilmesi gereken bir konudur. Ayrıca sözünü ettiğim uğraşlarımıza rağmen, yine de görüyo-

ruz ki, okulumuzun toplam öğrenci sayına göre, kütüphaneden yararlanan öğrencilerimizin sayısı bizi endişelendirecek kadar azdır. Öğrencilerimizin kütüphaneden yararlanmalarına ilişkin ikinci bir endişemiz de şu : Öğrencilerimiz belki, geleneksel eğitim ortamı içerisinde yetişmişler. Ama çağdaş eğitimin, modern eğitimin uygulayıcıları olacaklardır. Modern eğitim, biriken bilgilerin öğrencilere aktarılması değildir. Modern eğitimde öğretmen, öğrencilerin ilgisini geliştirecek, yeteneklerini geliştirecek, yaratıcılıklarını geliştirecek, onlara birikmiş bilgileri değil, yaşam boyunca süren öğretmenin yollarını öğretecektir. Bu görevin gereği olarak öğretmen hem mesleğinin yeterli bir üyesi olmak zorunda, yani hem iyi bir öğretmen olmak zorunda, hem de aydın bir kişi olmak zorundadır. Türk toplumunun ve dünya toplumunun aydın bir üyesi olmak zorundadır. Oysa biz, öğrencilerimizin ancak derslerdeki başarıları etkileyen okumaları ile ilgilenebiliyoruz okullarımızda, bunun dışında öğrencilerimizin okuma zevkine ve okuma alışkanlığına sahip olanları çok azdır, çoğu da yüksek öğrenimleri sırasında bu alışkanlığı kazanmadan mesleğe girmektedirler. Bu durum bizi gerçekten ciddi bir şekilde endişelendirmektedir, öğretmen yetiştiren öğretmenler olarak. Sayıları az da olsa kütüphaneden yararlanan, okuma zevki ve alışkanlığına sahip olan öğrencilerimiz de elbette ki var. Onlarla ilgili sorumuz da okulların ortak sorunu; yani okul kütüphanesinin bu öğrencilere gereken hizmeti getirememesi. Burada şunu hemen açıklamalıyız : Okulumuzun kütüphanesi, ülkemizin koşullarına göre bir hayli zengindir ve bir hayli de iyi çalışır. Haftanın altı gününde, sabah 8,30'dan, gece 9,30'a kadar açıktır. Fakat, okul kütüphanelerine alınacak eserlerin seçilmesinde belli bir ölçüt olmaması, bu kitaplar için yeterli kadar para ayrılamaması gibi, daha çok kütüphanecilerin açıklayabileceği birtakım sebeplerle, okul kütüphanemiz, okuma zevkine ve alışkanlığına sahip bu ihtiyacı duyan öğrencilerimize de hizmetlerini bütünü ile götürememektedir.

Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim efendim.

Efendim, söz burada ister istemez kütüphaneciyi ilgilendiriyor. Bir öğretmen gözü ile hanımefendi, okulda öğrencinin ders içi ve ders dışı kütüphaneden yararlanma olanaklarını dile getirdiler. Şimdi sayın Gürel'den Gazi Eğitim Enstitüsünün kütüphanecisi olan arkadaşımızdan öğrenmek istiyoruz. Acaba bir kütüphaneci olarak, yüksek okul kütüphanesinde çalışan bir meslektaş olarak sizin okulda ne gibi sorunlarınız

vardır? Kütüphanecinin karşı karşıya olduğu sorunlar nelerdir? Bunu açıkla mısınız?.

Suzan Güreli — Çok teşekkür ederim sayın Hocam, bana bu konuşma fırsatını verdiğiniz için.

Kuşkusuz sorunlarımız pekçok; fakat bu sorunları burada tek tek sayıp dökmekle sizlerin başını fazla ağrıtmayayım; ama en önemli gör-düklerimi ben sırasıyla izah edeceğim. Bence, kütüphaneciliğimizi etki-leyen en önemli sorun, mevzuat yetersizliğidir. Bir okul kütüphanesi yaşamız henüz meydana getirilememiştir. Bir okul kütüphanecisi olarak tâyin olduğunuz okulda yeriniz nedir Okul kütüphanecisinin tarifi ya-pılmamıştır. Oradaki sorumluluğunuz nedir? Oradaki görevini yaparken yetkileriniz nedir? Sorumluluk yüklenmiştir ama, okul kütüphanecisine yetki verilmemiştir. Bu büyük bir eksiklikir. Bunun yanında okul kütüp-hanelerimizde uygulanmakta zorunlu olan bir talimatnameden bahsede-ceğim size. Bu, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumîye Kanununa bağlı olan Ay-niyat Talimatnamesidir ki, bu hepimizin bildiği, bir tabir var «Demokles'-in Kılıcı» gibi başımızda duran bir talimatnamedir. Kütüphaneyi bence, fonksiyonlarını yerine getirmede geliştirmeyen, eğitimin de aktif rolünü oynatmayan bir talimatnamedir. Ki bu talimatname, kitabı, masa san-dalye gibi demirbaş eşya kabul etmekte ve kaybından doğrudan doğruya kütüphaneciyi sorumlu tutmaktadır. Ve ayrıca kütüphaneciden bir aidat kefaleti kesilmesini öngörmektedir ki, bu da tabii kütüphaneci açısından hiç de hoş bir şey olmasa gerekir.

Bence bu sorun büyük bir sorun. En büyük sorun, bu talimatname-nin kütüphanelerde uygulamasını kaldırmakla en büyük sorun halledil-miş olacaktır böylece.

Bunun yanında kütüphanelerimiz personel bakımından yetersizdir. Yetersizlik hem sayı yönünden, hem de kaliteli kütüphaneci, yani mes-lekten yetişmiş kütüphaneci yönünden yetersizdir. Sayı yönünden mes-lekten yetişmiş kütüphaneci, okul kütüphanelerinde o kadar azdır ki, yani bir elin parmakları kadar, beş parmağımız kadar azdır hemen hemen. Yani bunu da etkileyen okul kütüphanecimizin, daha doğrusu, kütüpha-necilik bölümünden mezun olan arkadaşlarımın, okul kütüphanesine kay-mamaları, daha başka yerlerde çalışmalarını etkileyen nedenler tabii mevcut. Bunların başında bir okul kütüphanelerinin yasasının olmayışı gelmektedir.

Bunun yanında kalite bakımından da kütüphanecilerimiz acaba eği-timde iyi yetiştiriyor mu? Bunu kendi kendimize bir sormalıyız. Teorik

olarak öğrendiğimiz şeyler acaba kütüphanelerimizde uygulanabiliyor mu, uygulayabiliyor muyuz? Teorik açıdan uygulayabildiğimizi kendi kendimize sormamız gerekir. Ben bu problemi de, personel sorununa dahil ediyorum.

Bir de, okul kütüphanesinde çalışan kütüphanelerimizin meslekten yetişmiş kütüphanecilerimizin en büyük sorunu, yardımcı personel sorunudur. Ki, ben çalıştığım okulda şimdiye değin benden başka yardımcı olarak bir arkadaşla çalıştım. Gece 10,30'a kadar, sabah 8,30 dan başlamak üzere kütüphanemiz hep açıktı. Şimdi bu sorunum biraz hal- oldu; fakat o yardımcı verilen personeller, okul idaresinin başka bir yerde bir işi olduğu vakit alınmakta, sonra tekrar iade edilmektedir. Yani devamlı olmayıp geçici personel. Bu bakımdan, katalog tasnif gibi bilhassa bilgi isteyen, tecrübe isteyen, kütüphanecilik eğitimi isteyen iş- lerin yapılmasını aksatmakta, dolayısıyla kütüphaneci kendisini katalog tasnif işlerine daha çok verdiği için de okuyucu hizmetini haliyle aksat- maktadır. Gelen öğrenciye, okuyucuya daha iyi hizmet verememektedir kütüphaneci, bu bir gerçektir.

Bundan başka yer sorunu. Sayın hocam da biraz önce değindiler, ben de kısaca yer sorununa değineyim. Maalesef bugün okul kütüpha- nelerimiz açısından okullarda, münhasıran okul kütüphanesi olabilecek şekilde bir bina, binayı bırakalım bir salon ayrılmış değildir. Olanlar da çok az, yetersiz ve okul idaresince başka amaçlarla da kullanıldığı için; meselâ benim bulunduğum kütüphanede sık sık imtihan yapılmak istenir kütüphane salonunda ve ben buna çok üzülürüm. Salonum dolu- dur, öğrencilerim vardır, çalışmaktadır; ama idare salonun boşaltılma- sını, çünkü o salonun imtihan salonu olarak kullanılacağını bildirir ve ben de bilerek boşaltırım. Bunu da önleyecek elimizde hiç bir sebep hiç bir imkân yok.

Bundan başka bütçe sorunu geliyor. Okul kütüphanelerimize ayrılan bütçe, çok çok yetersizdir. Bırakın koleksiyonu arttırmayı, kitapların cilt- letilmesi için dahi para ayırmamaktayız. Para tam zamanında gelme- mekte, gelen para da kütüphanecinin haberi olmadan başka yerlere tah- sis edilmekte veya çok zamansız gelen, Şubat ayında gelen ödenekler ekseriya kullanılamaz, geri gönderilir. Bu da tabii bütçe yönünden sorun oluyor.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, çok teşekkür ederim.

Başkan — Burada bir şeyi öğrenmek isterim.

Dediniz ki; mevzuat bakımından okul kütüphanelerinin yeterli bir durumu yoktur. Demin sayın Erişen'in değindikleri, bu 1959'da çıkmış olan Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, sizin çalışmalarınızda büyük ölçüde bir rahatlık sağlayamıyor mu? Bunun sakıncalı yanları mı var ki, daha başka yasaların, kuralların da okul kütüphanesinde olmasını söylediniz? Kısaca bir de o noktaya temas etseniz.

Suzan Güreli (Devamla) — Tabii efendim. Sayın hocam şöyle gireyim sözlerime.

Herhalde, yüksek okul kütüphanelerinde Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği uygulanmıyor. Her yüksek okul kütüphanesinin idaresi tarafından o yönetmelik hazırlanıyor. Fakat, ben 1959 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan bu kütüphanelerin yönetmeliğini yani Okul Kütüphaneleri İdare Yönetmeliğini de yeterli bulmuyorum. Şu açıdan : Evet, kütüphaneci biraz daha rahatlık kazansın diye, kütüphaneci biraz daha serbest bir kitabı ihale edebilsin diye birtakım şartlar getirilmiş, birtakım kıstaslar konmuş; ama bu kıstaslar yeterli mi? Değil. Bu kıstaslarda, kitabı daha çok depoya kapatmadan başka bir işe yaramıyor. Şöyle kısaca değineyim : Meselâ : Okul Kütüphaneleri ihale Yönetmeliği der ki; cildi bozuk kitap, piyasada mevcudu tükenmiş kitap, kütüphanede adedi tek olan kitap, nadir kitap, buna benzer kitaplar dışarı ihale edilmez, yani ödünç olarak öğrenciye verilmez. Bunun dışında da ne verilir acaba? Bu kitaplar, şu anda benim aklıma gelmeyen şeyler var, hani bu kitapların zaten piyasada mevcudu tükenmişse, öğrenci o kitabı acaba nereden bulacaktır, okul kütüphanesinde okuyamazsa nereden yararlanacak? Bu bence sakıncalı bir taraf. Maalesef yine Okul Kütüphaneleri İhale Yönetmeliği der ki; kütüphaneci olarak tâyin olunan şahıs, başka hiç bir şekilde, hiç bir hizmette çalıştırılmaz. Hani, genel idare hizmetlerinde olan memurlar, idarecinin vazife gördükleri yerdeki idarecinin isteğine uygun olarak, onun uygun gördüğü yerlerde çalıştırılırlar, bu kanunda, Personel Kanununda böyle. Fakat İhale Yönetmeliği, kütüphanecilerin çalıştırılmayacağını söylediği halde, kütüphaneciler bugün çok çeşitli yerlerde çalıştırılıyorlar. Meselâ, ben dahil, meslekten yetişmiş olan kütüphanecileri, lüzum gördüğü vakit idare öğrenci işlerinde de çalıştırabiliyor geçici bir süre için. Çok yanlış bir düşünce. Tabii ki, meslekten yetişen kütüphanecilerin, okul kütüphanesini tercih etmeyecekleri, kendilerine daha uygun bir iş arayacakları açıktır. Ben de hiç bir zaman arkadaşlarımı suçlamıyorum. Söyleyeceklerim bu kadar efendim.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Güreli.

Efendim, sayın Özaktaş beyefendiye bir soru yönelteceğim şimdi. Sayın Özaktaş, benim bildiğim kadarıyla bir veli olarak gerek yabancı ülkelerde, gerekse burada çocuklarının yetişmelerini yakından izleyen bir kişidir. Acaba velilerin okul kütüphaneleri konusundaki düşünceleri nelerdir? Özellikle çocuğunuzun yetişmesinde okul kütüphaneleriyle ilişkin sorunları nelerdir? Bunlara değinebilirmisiniz?.

Adnan Özaktaş — Teşekkür ederim Hocam.

Ben bu masada galiba meslekten olmayan tek insan olarak eğer bazı hatalar yaparsam, bilhassa terimler, kavramlar yönünden, affımı istirham ederim.

Başkan — Estağfurullah.

Adnan Özaktaş (Devamla) — Ben kütüphaneyi seven bir insan olarak, bol okuyan bir insan olarak bu konuya girdim. Daha sonra da çocuklarımın okula gitmesi beni daha çok ilgilendirdi. Şimdi bir misâlle başlayayım, gerçek bir misâl.

New-York'ta dört sene kaldım, beş-altı ay önce döndüm. Çocuğum orada birinci, ikinci sınıfı okudu, şimdi de burada bir okulda üçüncü sınıfı okuyor.

Ben hiç bir zaman bir ilk mektepte okumanın, kütüphanenin büyük bir önemi olduğunu bilmiyordum, New-York'ta öğrendim. Vasat bir okuldu. Çocuğumun dershanesinde birkaç yüz kitap vardı, okulun kütüphanesi vardı, mütevazı bir kütüphane, belki 4-5 bin kitap, çok yakınımızda bir çocuk kütüphanesi vardı, oldukça büyüktü. Zannediyorum 70-80 bin ciltlik bir çocuk kütüphanesi. Tabii evimize de bir miktar kitap almakta idik. Şimdi, ikinci sınıf talebesi düşünün, okumayı yazmayı öğrenmiş bir sene zarfında, hiç mübalağa etmiyorum 100'e yakın çocuk kitabı okudu ikinci sınıf talebesi ve bu teşvikle oldu, hiç bir zaman vasatın üstünde bir çocuk değil; fakat öğretmeninin ve eğitim sisteminin gereği icabı büyük bir teşvikle daimi olarak biz kütüphaneye taşındık. Çocuk kütüphanesinden istediğiniz kadar kitap alabiliyorsunuz. 15-20-30 kitap alabiliyorsunuz, o kadar bol, her cins kitaptan 20-30 cilt var. Okul kütüphanesinde de haftada bir saat kütüphanecilik dersi vardı. Hem ders görüyorlardı kütüphane nasıl kullanılır, hem de ödünç kitap alıyorlardı. Öğretmeni de bol bol başarılı çocuklara kitap hediye ediyordu. Bu şekilde, zannediyorum ödüller de var sınıfta. Meselâ 10 kitap okuduktan

sonra rapor edene bir ödöl veriliyor o üç-beş çocuğa. Senenin ortasına doğru 20 kitap rapor edene, nihayet 30'a kadar çıktığını hatırlıyorum. 3-4 çocuk da 30 kitap okuyup rapor ettiği için ödüller aldı, maddiyalar aldı sembolik şeyler. Hakikaten orada gördüm, bir ilk mektebin dahi, bir ikinci sınıfın talebesinin dahi kütüphane ile ilişkisi ne kadar geniş ölçüdedir, ne kadar önemlidir. Ders kitaplarının biz yüzünü dahi görmedik evde, okulda kalıyordu, getirilmiyordu eve. Ders kitapları yardımcı idi. Diğer kitaplar esastı. Benim anladığım kadarıyla bu böyle idi. Hakikaten biz büyük bir heyecanla, çocuğumuzun çok şey öğrenmesi heyecanı ile Türkiye'ye döndük. Burada da oldukça isim yapmış, iddiali bir okula verdik çocuğumuzu, üçüncü sınıfta. Bilmiyorum, gene mübalağa etmiyorum, şimdiye kadar okuduğu kitap sayısı, o ara tatilde bir kitap okumasını istediler çocuğumdan onu gidip anlattı ve hiç bir talep olmadı; kütüphaneye git kitap al, çocuk kütüphanesinde araştırma yap, ders kitapları esas, onu ezberlemesi esas; bir sürü tarihler. Ders kitaplarını hepiniz bilirsiniz, üçüncü hamur, bez cilt, resimleri gayet çirkin kötü bir baskı. Yani kitap sevgisi değil, ancak kitap nefreti uyandırabilir bu kitaplar. Ama diyeceksiniz fakir ülkeyiz falan; ama bazı konularda da büyük paralar sarf edebilen bir milletiz. Herhalde ders kitaplarının bu kadar çirkin, zevksiz olmasına hiç bir sebep yok bu ülkede. Şimdi durum bu.

Ben, şahsen sorunu eğitim sisteminde buluyorum. Eğitim sistemidir çocuğu okutan, kütüphaneyi kurdurtan, bütçeye parayı koydurtan, Devlet Plânlamanın plânlarına, programlarına tahsisat koydurtan. Bu eğitim sistemi, kitap okumayı telkin etmiyor, istemiyor, arzu etmiyor. Ders kitapları yeter diyor. Bunları ezberleyin geçin diyor. Biz velilerin bu konuda hiç bir olumlu tutumumuz yok. Biz okumayan bir millet olarak bir tatbik yapmıyoruz, bir baskı grubu değiliz bu ülkede. Ne bileyim, ayaklanmıyoruz. Bu eğitim sistemi ile bu çocuklar, bu nesil nereye gidiyor diye hiç birimizin sesi çıkmıyor. İşte gazeteleri okuyalım, gazetelerin konularını okuyalım, işte çıkan kitaplara bakalım, eğitim konusuyla ilgili kaç kitap çıkmıştır bu ülkede, bunun yaygarasını yapan kaç kişi çıkmıştır. Sizler dahi kendi mütevazî etütleriniz içinde üniversitelere kapanıp kalmışsınızdır. Pasıfsınızdır açıkca söyleyeyim. Bürokrasi, zaten kendini harcayan, kendi için çalışan bir nesne bu ülkede. Bakın bir rakam vereyim, bu memlekette niçin okul kütüphaneleri kurulmaz; Kültür Bakanlığının bütçesi 541 milyon liradır. Kütüphaneciliği geliştirme ve kültürel eserlerin yayımı için 131 milyon tahsisat var ki 1975 rakamları bunlar. Bunun içinde, bu 131 milyonun içinde. Baskı, yayın, kırtasiye için 3 milyon lira, kültür yayınları için 12 milyon lira. Yani, Kültür Ba-

kanlığının bütçesi içindeki buna kırtasiye falan dahil, kitaplar için ayrılan tahsisat % 2,5'tur. Bu ülkede ne kütüphane kurulur, ne okullar kitap bulur, ne de kimse kitap okur.

Şimdi diğer bir sorun. Okul kütüphanelerinin hakikaten sahibi yoktur. Bu görevi aldıktan sonra sağa sola telefon etmeğe başladım. Kültür Bakanlığına gittim, dediler ki, o kütüphaneler bize ait değil, Kültür Bakanlığındaki arkadaşlar. Millî Eğitimde sağa sola telefon ettim, oradaki bütün genel müdürlüklere, dediler, Kültür Bakanlığı onlara bakıyor. Yani konuyu gayet güzel paslaşmaya bırakmışlar, sahibi yok çok şükür. Okul kütüphanelerinin sayısını sordum, genel müdürlüklere, Millî Eğitim Bakanlığında ortaöğretime, ilköğretime, böyle bir rakamla kimse ilgili değil, bilmiyorlar. Telefonumu falan aldılar, halâ telefon edecekler.

Şimdi, dün konuşmacı konuşmasını galiba şöyle bitirdi; okulun ganesi öğrenmeyi öğretmek. Yoksa, ders kitaplarını ezberlemek değil. Yani, hakikaten öğrenmeyi öğretmek istiyorsak çocuklarımıza, bir defa öğretmenlerimiz kitabı okumasını sevmeli ve kitap okumayı sevdirmelidir. Ben Türkiye'de öğretmenlerimizin % 80'nin, rakamı daha fazla çıkarmak istemiyorum, korkuyorum çünkü, bir hayli öğretmen var burada, okumayı sevmiyor. Biz veliler de çok şükür aynı şekilde sevmiyoruz. Ben günkü biliyorum, Hukuk Fakültesini, % 99'u ders kitaplarını okuyarak bitirdi benim arkadaşlarım, onu biliyorum yani. Yüksek öğretimde kitap okumayan bir neslin, ki orası araştırma yeri olması gerek. Bu şartlarda bilmiyorum, Beş Yıllık Kalkınma Plânına bir bakarsanız, okul kütüphaneleriyle ilgili bir tek kelime yoktur. Dün baştan aşağı taradım beş yıllık plânı, Kültür Bakanlığına ait bazı şeyler var; fakat okul kütüphanelerine ait tek bir lâf yok beş yıllık plânda. Bilmiyorum Eğitim Kongresinde ne derece bu okul kütüphaneleri ele alındı? Bu şartlarda bilmiyorum, ben çok ümitsiz ve kötü bir tablo çizdim. Fakat hakikaten endişeliyim. Önerilerimde, bu konuyu tekrar ele alacağım.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Özaktaş, gerçekten bir veli olarak bu güzel görüşmelerinizle açık oturuma büyük katkıda bulundunuz. Sanıyorum ki, burada bulunan sayın eğitimciler, kütüphaneciler, sizin bu endişeli bir biçimde ortaya koyduğunuz durumu değerlendirme olanaklarını bulacaklardır.

Biraz önce sayın Profesör Doktor Ollson'unünkü konuşmasına dokundunuz. Benim deünkü konuşmadan ukte olarak içimde kalan bir husus vardı. Evvelâ kendilerine bir soru sordum, o da bunu Doktor Soysal'dan sorun demişlerdi. Şimdi, Doktor Soysal'a o soruyu yönelttikten

sonra tekrar sizin bu kadar endişeli olduğunuza göre, bir veli olarak önerilerinizi, sayın dinleyicilerimize açıklamanızı isteyeceğim.

Sayın Soysal,ünkü görüşmeler sırasında Doktor Ollson, Amerika'da bir ideal okul kütüphanesini kaba çizgileriyle de olsun bizim gözümüzün önüne sermeye çalıştı. Bunun araçlarını da içeren bir kütüphane türü olduğunu okulda ve bu kütüphane türünün, bu okul kütüphanesi türünün de bir hayli pahalıya mal olan yatırım olduğundan söz ettiler. Kendilerine şöyle bir şey sorduğumu hatırlıyorum. Dedim ki : «Birleşik Devletlerin, olanakları son derece iyi ise bütün okul kütüphanelerinde araçlarla donatılmış kütüphane, hepsinde bulunmazsa, Türkiye'de ikili üçlü eğitim yapan okullarımızda, okul kütüphanesi sorunu nasıl çözümlenecektir Bizim için bu konuda bir öneriniz olabilir mi » O da madem ki Doktor Soysal bu konuda doktora çalışması yapmıştır, yarın ondan sorun dediler. Herhalde siz de başka yere, sayın velinin söylediği gibi bizi göndermezsiniz. Buyurun efendim sizi dinliyoruz.

Doç. Dr. Özer Soysal — Efendim, sorun, normal koşullar altında çalışan ilk ve orta dereceli okullarımızda asgari düzeyde kütüphane hizmeti verilemezken, ikili, üçlü öğretim yapan okullarda bu hizmetin nasıl verilebileceği?... Özellikle kütüphane materyali kavramı, materyali teknikle ifade edilen, teknolojinin yahutta eğitimsel gereksinmelerin okul, eğitim hayatına kattığı birtakım yeni bilgi kaynakları da ortaya çıktıktan sonra bu işin nasıl yürütülebileceği konusu Türkiye'de.

Ben bugünkü aşamada henüz bu tür materyalin okullarımız için bir sorun olduğu kanısında değilim. Çünkü biz geleneksel kütüphane materyalinin sağlanması, bunlarla ilgili bibliyografik ve teknik düzenlemelerin yapılması sorununu dahi çözmüş değiliz. Ama öbür taraftan, eğitim anlayışındaki gelişme, birtakım yeni metodların ve tekniklerin ortaya çıkması, bunların beraberinde birtakım materyal getirmesi, elbette okullarımızı bu değişmeye, bu çelişmeye karşı da kayıtsız bırakmayacaktır. Yani, bir ölçüde bunlar okul kütüphanelerimizi etkileyeceklerdir. Yalnız şu anda sorun, bizim klâsik düzeyde bir kütüphane hizmetini okullarımızda verebilmemiz sorunudur. Bu tür materyalin sağlanması, bir farklılık, bir özellik gerektirmiyor. Özellik daha çok, bunların düzenlenmesinde, hizmete sunulmasında, yahut ta bunlardan nasıl yararlanılacağını öğrenci kitlesine göstermektir. Tek alternatif olarak ortada şu görülüyor : Bu konuda kütüphanecilik eğitimi veren kuruluşlara düşen bazı görevler var. Onlar da artık kabuklaşmaya yüz tutmuş ders programlarını parçalayarak, bu tür araçların nasıl kullanılacağı, nasıl düzenleneceği, kütüphane hizmeti içinde bunların taşıyacağı yer, ağırlık konularında öğrencilerini ay-

dınlatmak, yetiştirmek ve bazı uygulama alanları bulmak zorundadır. Yani, bugüne kadar kendisinden çok çeşitli görevler beklediğimiz, çok yetenekli kişiler olmalarını istediğimiz öğrencilerimizden ayrıca bir de bu konuda gelişmelerini isteyeceğiz veyahut onları yetiştirmeye çalışacağız. komple atlet olma yolunda onlardan bir başka şey, bir başka hizmet daha bekliyoruz bu durumda. Çünkü, biraz önce de ifade etmeye çalıştım, daha asgari düzeyde kütüphane hizmeti vermeye hazırlıklı olmayan, bunun koşullarını sağlayamamış bir ülkede bu tür pahalı maddelerin sağlanması, şu anda bana imkânsız gibi görünüyor. Ama demin de yine belirtmeye çalıştım, bir ölçüde bunlar muhtelif okullarımızın kütüphanesini zorlamaya başlamışlardır, ileride bu zorlama, bu ağırlık daha da artacaktır. Şayet biz bugün kütüphaneci yetiştiren kuruluşlar, yetiştiriciler olarak bunun tedbirlerini düşünürsek, zannediyorum dün bizim Doktor Ollson'a yönelttiğimiz, onun da bu toplantıya havale ettiği sorunun cevabı bir ölçüde karşılanmış olur.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Soysal.

Efendim, sayın konuşmacılar, okul kütüphanelerimizin çeşitli sorunlarını kendi açılarından dile getirdiler. Başta da söylediğimiz gibi bu açık oturumu paylaşılanların içinde bunun eğitimini yapan, okulda öğretmen olarak çalışan, bu okul kütüphanelerinde eğitimin öğretimin örgütlenmesi, kütüphanenin örgütlenmesi kuruluşuyla yakından ilgilenen ve bunun başında bulunan kuruluşun temsilcisi Milli Eğitim Bakanlığından arkadaşımız, bir okulda kütüphaneci olarak çalışan arkadaşımız ve bir veli olarak sayın Özaktaş, görüşlerini belirttiler, sorunları dile getirdiler.

Şimdi sayın konuşmacılara, sayın Özaktaş'tan başlayarak madem ki sorunlar bunlardır, ne biçim çözüm yolları gösteriyorlar, bunları soracağım. Yalnız, sayın ve kıymetli konuşmacılardan şunu diliyorum: Önerilerini somut olarak ve kısa cümleler halinde vermeyi denesinler. Bir istirhamım da şu olacak: Birinin vermiş olduğu, kendi açısından ortaya koymuş olduğu öneriyi onlar da benim gibi lütfeder dikkatlice izlerlerse, bir ikinci arkadaşımız aynı öneriyi tekrarlamadan kaçınır. Böylece ben de özetlemeyi yaparken biraz daha kolaylık bulmuş olurum. Ayrıca bu arkadaşlarımızın görüşlerinden sonra bu açık oturuma katılmış çok değerli ve saçlarını Türk eğitimi, öğretimine hizmette ağartmış, Türk eğitimi öğretimine gönül vermiş, Türk kütüphanelerine gönül, emek vermiş, çok değerli eğitimciler ve kütüphaneciler bu açık oturumda dinleyici olarak bulunuyorlar. İstiyoruz ki zaman kazanalım, onların da görüşlerini alalım ve Türk Kütüphaneciler Derneği de, Kütüphanecilik Bölümü Mezunları Derneği ile ortaklaşa düzenlediği bu açık oturumda ortaya çıka-

cak somut önerileri, hiç olmazsa, bir sirküler halinde yayına, hiç olmazsa değil, makale haline getirme, ya da Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni'nde yayınlama olanağını bulsun.

Şimdi sözü sayın Özaktaş'a bırakıyorum. Bir veli olarak endişelerini belirttiler, ne biçim çözüm yolları öneriyorlar? Buyurun efendim.

Adnan Özaktaş — Efendim, yine önerilerim biraz amatörce olacak.

Başkan — Estağfurullah efendim, buyurun.

Adnan Özaktaş (Devamla) — Şimdi, bir defa konunun yüksek düzeyde ele alınması lâzım. Biliyorsunuz, bazı kampanyalar için özel projeler hazırlanır. Meselâ; zannediyorum ilkokulların tamamlanması için bir o senelik bir program hazırlanmıştı, gerçi uygulanmadı; ama bir hayli mesafe alındı.

Okul kütüphaneleri konusu, bir özel proje olarak, rakamı ile, projesi ile, tahsisatı ile muhakkak dördüncü beş yıllık plâna girmelidir. Ben hiç bir şekilde kitap okumayan, kitabı olmayan bir okulun, Türkiye'nin kalkınmasına; gerek kültürel, gerek iktisadî kalkınmasına faydası olacağına inanmıyorum. Nitekim başka ülkelerde bu konuda araştırmalar yapılmıştır. İlk mektebi bitirenler, tabii Türkiye'deki tarzda bitirenlerin kalkınmaya hiç bir faydası olmadığı, bu araştırmaların notu içersinde saptanmıştır. Yani, siz okutursunuz diploma verirsiniz; fakat ülkenin kalkınmasında bu mezunların hiç bir faydası olmaz. Bu artık bir gerçektir.

Bu projedeki tahsisat, demin söylediğim rakamın içinde var. Kültür Bakanlığının 541 milyon lirasının en az % 80'i, bu eğitim, kitap, kütüphane konusuna ayrılmalıdır. Gerekirse Millî Eğitim Bakanlığına devredilmelidir bu para. Okumasını bilmeyen, tahsil yapamayan, kendini geliştiremeyen bir insana, herhalde Kültür Bakanlığının diğer genel müdürlükleri, operasıyla, güzel sanatlarıyla pek faydalı olmaz benim kanaatimce. O tip heveslerimizi 5 - 10 sene sonraya bırakalım. İlk defa, okuyan, öğrenen, düşünen, öğrenmesini bilen insanlar yetiştirelim. Demek ki proje hazırlayalım bu konuda. Bu proje hazırlanıncaya kadar da derhal sahibi olsun bu okul kütüphanelerinin; Millî Eğitimde mi olur, Kültür Bakanlığında mı olur, bir ünitesi olsun. Gerekirse bir genel müdürlüğü olsun.

Bu okul kütüphaneciliği hakikaten farklı bir meslek, bilmiyorum sizin fakültenizde de bunun ayrı bir dal olarak geliştirilmesinde ben fayda görürüm. Çünkü bilirim, diğer kütüphanelerde, okuyucuları azarlayan, yüzü gülmeyen kütüphanecileri, herhalde onları okul kütüphanelerine salmak, hiç bir zaman okuma zevkini geliştirmez. Millî Kütüphanede 15 - 20 sene önce o tipler vardı. Bilmiyorum, inşallah şimdi yoktur.

Okul kütüphanelerinin gelişmesi için detaylı bir el kitabı hazırlamak lazım. Bu yönetmelik yetersizdir. Bir 100 - 150 sayfalık el kitabı ile bütün öğretmenlere, okul yöneticilerine yardımcı olmak lâzım; kitap nasıl bulunacak, kütüphane nasıl hazırlanacak, hizmet nedir, okulda kütüphanenin hizmetleri nedir, bunları belirleyen bir el kitabının çıkmasında fayda görürüm.

Öğretmenlere, bu konuda seminerler mi verirsiniz, ayrı broşürler mi hazırlarsınız, onlara bu konuda fazla bir iş düşmüyor. Öğretmen bir defa bilmeli, okul kütüphanesi nedir ve çocuklar oradan nasıl istifade edecekler. Velilerin okul aile birliklerinin bu konuda, büyük görevi var; muhakkak kütüphane kolları kurulmalı okul aile birliklerinde. Velilere her sene en aşağı üç - dört konferans verilmeli bu konuda. Çünkü hakikaten biz büyük bir tikanıklığız çocuklarımızın okumasında. Çok evlerde ders dışı, ders kitabı dışı okuma âdeta yasaktır ve suçtur. Çocuk kitabının yazımı, basımı konusu teşviğe muhtaçtır.

Ders kitabının kalitesi, estetiği çok önemlidir, çünkü oradan başlıyor çocuk kitap sevgisine.

Halk ve çocuk kütüphaneleriyle okul kütüphanelerinin geniş çapta işbirliği yapması lâzım. Ben tesadüfen Bahçelievler'deki çocuk kütüphanesine gittim, bilmiyorum sizler gittiniz mi? Çok acıklı durumdadır, bodrum katındadır, herhalde kapıcı beğenmediği için kütüphane yaptılar orayı. Bilmiyorum Millî Eğitimden ilgililer o kütüphaneye hiç gittiler mi? Hakikaten yüz karasıdır. Eğer, çocuk kütüphanelerinin hepsi de böyle ise, buralarda hiç bir zaman okuma zevki aşılalmaz. Zaten bütün raflardaki kitaplara dokundum, hepsi tozlu idi. Çocuklar muayyen dergiler okuyorlardı, üç - dört çocuk vardı. Çocuk kütüphaneleri ve okul kütüphaneleri bir arada yürütülmelidir.

Televizyondan geniş çapta istifade etmek lâzım. Artık diğer ülkelerde eğitim televizyonu kurulmuştur. Biz eğitim televizyonunu okumaya rakip olmayacak şekilde geliştirmek durumundayız. Bilhassa Amerikada televizyon okumaya büyük rakip hale gelmiştir, okumayı baltalar hale gelmiştir. İnşallah Türkiyede bu gelişme olmaz.

Şüphesiz, öğretmen okullarında da zannediyorum kütüphanecilik dersi vardır, öğretmenin kütüphane kullanılması dersinden başlamak lâzım.

Dava, tahsisat davası değildir. Biz her zaman tahsisata kabahati buluruz hanımefendi. Fakat dava o değil, bizim davranışımızdır, bizim an-

layışımızdır bu, kitabı az okumak, sevmemek, sevdirmemek bizim anlayışımızdır. O bakımdan işi yalnız kütüphaneciler olarak değil, sosyologlar olarak ele almakta fayda vardır. Neden bu memlekette kitap okunmaz, kütüphane kullanılmaz, ayrı bir araştırma konusu yapmak lâzımdır.

Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Özaktaş.

Sayın Güreli, kütüphaneci olarak sorunları dile getirdiniz, şimdi önerilerinizi dinlemek isteriz, buyurun efendim.

Suzan Güreli — Efendim, Adnan bey zaten o kadar güzel dile getirdiler ki bu önerileri, benim pek fazla söyleyecek bir şeyim yok gibi; fakat yine benim için en önemli olan şey, kütüphanelerimizi geliştirmeyen en önemli husus bence, bir okul kütüphaneleri yasasının olmayışı, kütüphanenin tarifinin yapılmayışı, kütüphanecinin tarifinin yapılmayışı, bunun yanında Ayniyat Talimatnamesinin halen okul kütüphanelerinde uygulanır olması, bu çok çağ dışı talimatnamenin artık kütüphanelerde uygulanmasına bir son verilmeli, en kısa zamanda bu yapılmalıdır.

Bunun yanında, kütüphanecinin eğitilmesi üzerinde biraz durmak istiyorum. Kütüphanecilik bölümünde, okul kütüphaneleri, artık diğer bölüm kütüphanelerinden ayrı olarak bir eğitime gitmelidir. Yani kütüphanecilerden okul kütüphanecisi olacak öğrenciler, ayrıca yetiştirilmeli, bunun yanında bir de öğretmenlik formasyonu almaları sağlanmalıdır ki, psikolojik olarak ileride okul kütüphanecileri, bir öğretmen kadar etkili olabilsin.

Personel yönünden başka bir hususa daha değineyim. Katalog ve tasnif işlerinin tek bir merkezden, kütüphanelere basılı olarak gönderilmesi, herhalde yararlı olacaktır.

Başkan — Nereden dediniz efendim?

Suzan Güreli (Devamla) — Bir merkezden. Bu merkez, Millî Kütüphane ve Genel Müdürlük vasıtasıyla olabilir.

Başkan — Fişlerin basılı olarak diyorsunuz.

Suzan Güreli (Devamla) — Evet.. Kitapların yanında fişlerin basılı olarak bir merkezden gönderilmesi gerekir. Ki, bu önemli bir iştir bence. Çünkü, kütüphaneci büyük bir çaba harcamaktadır. Teknik hizmetler yönünden büyük bir çaba harcamaktadır. Bu teknik hizmetlere ayıracağı zamanı, okuyucu hizmetlerine verebilsin.

Yine bütçede, okul kütüphaneleri bütçesi yetersiz dedik. Gelen bütçe okul idarecileri tarafından daha değişik yerlerde kullanılıyor icabında dedik. Tek şart, kütüphanecinin, okul kütüphanesine gönderilen bütçede söz sahibi olmasıdır bence. Bunun yanında müfredat programları da kütüphaneye fazla bir yer vermemiştir. Şimdi IX. Milli Eğitim Şurasının aldığı kararlara girmeyeyim, izah etmeyeyim, çok uzur sürecek; fakat şunun yanında söyleyebilirim ki, sevindirici bir karar alınmıştır. Seçmeli ders olarak «Kütüphanecilik Bilgisi» adı altında orta okul ve liselerimize ders konulmuştur. Fakat, ben araştırdığıma göre şu anda uygulaması yapılan okullarda meselâ Namık Kemal Ortaokulu diyelim, Atatürk İlköğretmen Okulu öyle olarak veriyor. Bu okullarda tek bir öğrenci kütüphanecilik bilgisini seçmeli ders olarak almamıştır.

Başkan — Sayın konuşmacı, acaba, sayın Özaktaş'ın öğretmen yetiştiren okullara kütüphanecilik dersinin en azından konulması önerisine bu sözünüzle katılmış oluyormusunuz ?

Suzan Güreli (Devamla) — Katılıyorum da, yalnız seçmeli ders olarak.

Başkan — Seçmeli değil de zorunlu bir ders olarak düşünüyorsunuz.

Suzan Güreli (Devamla) — Evet efendim, her derecedeki öğretmen okullarına; yüksek öğretmen okullarına, enstitülere ve ilköğretmen okullarına zorunlu ders olarak konulmalı, ayrıca liselere, ortaokul ve ilkokullara da seçmeli ders olarak konulmalıdır. Aslında Millî Eğitim Şurasının aldığı kararda da seçmeli ders olarak konulmuştur. Fakat bunun uygulaması acaba nasıl olacak? Bu idareciye bırakılmıştır seçmeli derslerin okutulması işi.

Başkan — Afedersiniz, zorunlu ders olarak hangi aşamada konulmasını istiyorsunuz, seçmeli ders olarak hangi aşamayı düşündünüz?

Suzan Güreli (Devamla) — Efendim, seçmeli ders olarak IX. Millî Eğitim Şurasında, haftada bir saat ve süresi sanırım bir yıl olarak saptanmış konulmuş; fakat yirmi kûsur seçmeli ders içerisinden, okul idaresi hangi dersleri uygun görürse öğrenciye onları önermektedir. Yani, öğrenci bir yerde seçmeli dersi seçmede bağımsız değildir, bağımlıdır, okul idaresinin gösterdiği seçmeli dersleri seçmek zorundadır.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim efendim.

Sayın İyikan, öğretmen olarak siz de okul kütüphanesinde öğrencinin ders dışı ve ders içi sorunlarına değinmiştiniz. Şimdi, öğretmen gözüyle, ne gibi önerilerde okul kütüphanesi için bulunuyorsunuz? Bu sayının konuşmacıların söylediklerinin dışında, somut önerileriniz var mı?

Mahiye İyikan — Efendim, benim buna ekleyeceğim şey; öğretmen yetiştirmede bu konuya titizlikle önem verilmesi gerek. Sayın Özaktaş'ın önerilerine tamamiyle, özellikle birincisine tamamiyle katılmaktayım. Ancak, bir şeyi de gözönünde tutmak lâzım; kütüphaneciliğin seçmeli ders olarak konmuş olması, fakat hiç bir öğrenci tarafından seçilmemiş olması, fakat hiç bir öğrenci tarafından seçilmemiş olması da bize gösteriyor ki, bu bir program işi değildir, önemli olan öğretmendir. Çünkü, programın yorumunu yapacak olan kimse öğretmendir. Bu bakımdan ben, öğretmenlerin yetiştirilmesinde kütüphaneden yararlanma ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması konusunda çok titizlikle durulmasını öneriyorum.

Başkan — Yani diyorsunuz ki, öğretmen yetiştiren okullarda öğretmenlere kütüphanecilik bilgileri, kütüphaneye yakınlık kazandırılmalıdır ki, o da öğretmen olduğu zaman öğrencilerini teşvik edebilsin, eğitsin?

Mahiye İyikan (Devamla) — Elindeki programları yorumlarken, bu kütüphaneye ilişkin bilgi ve becerilerini kullansın. O zaman kütüphanecilik dersinin zorunlu bir ders haline gelmesi dahi gerekmez, seçmeli ders olarak hatta belki çok daha verimli bir şekilde işlenmesi mümkündür. Buna bir şeyi daha eklemeliyiz; yöneticiler bu konuda son derece önemlidirler ve herhalde konu ile ilgili olanlar bilmektedirler, okul yöneticileri bizde zaman zaman yetiştirici kurslara çağırılırlar. Yalnız öğretmenlerin değil, okul yöneticilerinin de okul kütüphanesi konusunda yapılacak seminlerle aydınlatılması, yetiştirilmesi gerekir kanısındayım. Buraya birşeyi daha eklemeliyim; elbette ki esas olan eğitimde öğretmen unsurudur. Fakat, okul kütüphaneleri o bakımdan — özellikle birinci önerisine katılıyorum dedim sayın Özaktaş'ın — bütünü ile bir proje olarak ele alınmalıdır. Çünkü bu çok yönlü bir konudur. Ya tamamının yönetmeliklerle ilgili bir yönü vardır, öğretim programlarıyla ilgili bir yönü vardır. Birtakım fizik şartlarla, okullardaki çevrelerin düzenlenmesiyle ilgili yönleri vardır ve tabii ben tekrar öğretmen yetiştiren bir öğretmen olarak, öğretmenlerin yetiştirilmesinde, okul kütüphanesine ilişkin bilgi ve beceriler düşünülmalıdır, diyorum. Bu arada arkadaşımıza cevap da vermiş olmak isterim, tabii bütün öğretmen yetiştiren okullar hakkında konuşacak değilim, ancak kendi okulumda böyle bir ders olmadığını söylemeliyim, okul kütüphanelerine ilişkin hiç bir ders, hiç bir şey yoktur. Bu, kitapların

değerine inanmış olan bir gurup öğretim üyesinin kendi çabaları ile sürdürdükleri bir çalışmadır. Öğretim üyelerinin tümü dahi henüz, öğretmenlerin yetiştirilmesinde kütüphanenin değerini kavramış değillerdir.

Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim, sayın İyikan.

Sayın Erişen, sizin okul kütüphanelerinin sorunlarına çözüm getirecek bu önerilerden başka yapmayı düşündüğünüz önerileriniz nelerdir?.

Satı Erişen (Devamla) — Efendim, buraya gelirken böyle bir konuya değinmeyi şimdilik ben düşünmemiştim. Ancak, buradaki konuşmalar beni bir noktaya getirdi, açıklamamı hoşgörün.

Ama, taslak, yönetmelik, kanun, eleman hepsinin hiç birisine bir şey denemez. Derseniz, açık kapısı vardır, ona da cevabımız var. O başka, ama bütün şeyleri yurt ölçüsünde genel olarak düşünmek lâzımdır. Kütüphane de, kitap da, kütüphanecilikle bu mevzuda bir temel öğenin tabanı görüntüsündedir. Bir ağacın, bir yurt ağacının kökleri vardır. Bu kütüphanecilik de bunların dallarından birisidir.

Her kuruluş, bir toplumda diğer kuruluşlarla birlikte gelişir. Sporda geri isek, müzikte de geri kalırız, müzikte geri isek, kütüphanecilikte de de öyle olur.

Ben şunu söylemek istiyorum; biz bugün eğitim tarihçilerimiz içinde de var, eğitim felsefecilerimiz içinde de var, ben haddimi bilmez bir durumda olmayayım.

Biz bugün yüzyıllardan beri Ortaçağ düşüncesinden, skolastik düşünceden, çağdaş düşünceye geçme çabası içindeyiz. Lütfedip dikkat buyuruldu ise konuşmamın bir yerinde bilimsel düşünceden söz ettim. Araştırma kitapları, kaynak kitaplar, tümüyle kütüphane bilimsel düşüncenin bir gereğidir. Ders kitaplarının dışında bir takım kaynaklara başvurup bunları değerlendirmek bunları kıyaslamak, bunlardan neden sonuç ilişkileri çıkarmak rasyonel düşüncenin gereğidir.

Şimdi bu durumda eğer bir tabandan bir takım sorunları çözebilirsek o zaman biz kütüphane işini de, kitap işini de çözeriz. Demek istiyorum ki, hepsi doğrudur, fakat eğitim sistemi gerektir, eğitim sistemi programlanmış değildir.

İnanınız, programlarımızda bilimsel düşünceyi teşvik eden, insanı bilimsel düşünceye götüren...

Maddelerimiz çoktur. Gelgelelim uygulamada geleneksel ezberci düşünce egemen olmuştur. Neden? Çünkü, kafa durumumuza uygun gelmektedir. Kuşaktan kuşağa biz bunu aktarıyoruz, okullarda pedagoji öğretiyoruz, psikoloji öğretiyoruz, metot öğretiyoruz, gelgelelim o metodu, o metot bilgisini ezberleyen öğrenci sınıf geçiyor, okula geliyor. Gene hocasından gördüğü, gene ters bir sistemle kopyaya müsait soru hazırlıyor.

Bilmem, kırkayağın ayaklarının adlarını sayınız diyor. Ama kitapta bu yok, programda bu yoktur. Hattâ programda bu önlenmiştir.

Türkiye’de ben Türkçe öğretmenine onun için söylüyorum. Ne yazık ki, dışarıdan gelen bir talebe okullarda hep kütüphane denince akla Türkçe öğretmeni gelir. Sanki kütüphanede roman varmış, hikâye varmış gibi ekseri Türkçe öğretmeni sorumlu tutulur kütüphanede. Elbette bu bizim için bir şereftir, o başka. Biz bunun üzerine gidiyoruz. Türkçe dersinde isim nedir, sıfat nedir, büyük harf nedir, bunlar nerelerde ve nasıl kullanılır. Ama duyduğumuz, büyük harflerin kullanıldığı yerleri, noktaların kullanıldığı yerleri mükemmelen saydığı halde kendi fikirsel uyarımlı cevabında noktayı kullanmamıştır, büyük harfi kullanmıştır, kendi adını büyük harfle yazmamıştır.

Onun için söylemek istediğim şey şu; bütün bunları yapıyorsunuz, bütün bunlar doğrudur, fakat tabanda bir takım şeyleri şu skolastik düşünceden, ortaçağ düşüncesinden toplumca çağdaş çizgiye geçtiğimiz ölçüde, kitaba biz baş vuracağız, kütüphaneciye biz baş vuracağız. Bütün bunlar bir taban sorundur.

Bunu kaydettikten sonra müesseselere bakıyorum. Kütüphanecilik, okul kütüphaneciliği ustalıkla olmalıdır. Şöyle ki, sadece çocuk psikolojisine inmek değil, bütün derslerin yöntemlerine inmek zorundadır kütüphaneci. Artık okullara, bu kütüphanecinin, yani kendi sorunlarımız üzerine eğilmiş gibi, kütüphanecilere bir takım önerilerde bulunmak istiyorum. Artık kütüphanecilik bir uzmanlaşma yoluna gitmek durumundadır.

Bu uzmanlaşmalardan birisi de okul kütüphaneciliği olmalıdır. Okul kütüphaneciliği özel bir branştır. Yani bütün şeyler, her yıl üç kişi mi, beş kişi mi, on kişi mi, ne kadar mezun verir bilmiyorum. Okul kütüphanecileri hem psikoloji bilmelidirler, hem yöntem bilmelidirler, en azından bütün derslerin yöntemini bilmelidirler. Fiziğin de, kimyanın da, türkçenin de, tarihin de, yahut sosyal bilgilerin de yönetimini bilmelidir. En azından fişini bilmelidir. Çocuk gelip, ne bileyim ben, meselâ

«Haçlılar konusunda bir ödev yapacağım, hangi kitaplara baş vurayım, hangi harfteki kitaplara baş vurayım?» dediği zaman kütüphaneci bunu bilmelidir, yahut bunları bilebilmelidir.

Yani kütüphaneci kitabın kabından artık içine, sayfa aralarına sızmak durumundadır. Birincisi bu.

Psikolojiyi bilmeyen (çok güzel söylendi)... kütüphaneci olmaz. Bunu bilecek, pedagojiyi de iyi bilecek. Pedagojinin içeriğini de çok iyi bilecek, yani hangi sorunu çözerken hangi kaynaklara baş vurulması gerektiğini kütüphaneci bilmelidir.

Onun için, okul kütüphaneciliği bir uzmanlık dalı olmalıdır. Gönül diler ki, Türkiye'nin en azından belli başlı okullarında kütüphanecilik mezunu, Kütüphane Kürsüsünün Okul Kütüphaneciliği dalından mezun olmuş öğrenciler yer alsın.

Birinci önerim bu. İkincisi söylendi, ama tekrarını hoşgörürsünüz. Artık bir eğitim aracı olarak yalnız kitabı kabul etmiyoruz. Çünkü, görsel kişisel araçlar bugün modern eğitim teknolojisinde büyük bir yer almaktadır.

Kitap ancak baş vurma kaynaklarından, yahut eğitim araçlarından birisi olmaktadır. Onun için okul kitaplarının görsel kişisel araçları kullanması lâzımdır. Kullanmasını bilmesi de çok gereklidir.

Okul Kütüphanecileri Yönetmeliğinde, «Öğrenci flimlerinden ve benzerlerinden kütüphaneciliği sağlamak, diskoteklerden kütüphaneyi sağlamak» diyor. Aynı şeyler Temel Eğitim Kanununda da var. Dokuzuncu Eğitim Şurasında da var. Görsel, işitsel yetiştirme araçları gelişmiştir artık.

Onun için bu konuda da şey edilmesini öneriyorum, ama bir şeyi artık bizim kütüphaneciler hoşgörsünler, bir gün bir profesör, iki doçent Bakanlığa gelir, bir rapor sunarlar. Ve derler ki; Biz falanca dersi «adını vermeyeceğim» falanca dersi modern tarzda okutmak istiyoruz, işte bunun raporu budur, gerekçesi budur, sorunu budur, plânı budur ve 9 kişi bugün Türkiye'de eğitimine, öğretimine önder olmuşlardır, neden olmuşlardır.

Kütüphanecilere haddim olmayarak bir şeyi sağlık vereceğim; ne Kültür Bakanlığından medet umsunlar, ne Millî Eğitim Bakanlığından medet umsunlar; kendi kendilerinden medet umsunlar, kendi kendilerinin işlerinin, görevlerinin olsunlar.

Başarılar dilerim.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Erişen.

Sizin yaptığınız bu görüşme sırasında ilk aşamadaki konuşmadan şöyle bir öneri çıkarmak mümkün müdür?.

Türkiyenin çeşitli kuruluşlarının, toplumun sorunlarında ve eğitimin ve eğitimin sorunlarından okul kütüphaneciliğini soyutlayarak bir öneride bulunulamaz mı?. Bu sorunlarla, bu geleneksel sorunlarla, kavramlarla bir yerde okul kütüphaneleri de hemhal olmak durumunda gibi bir sonuç çıkarabilir miyim acaba?.

Satı Erişen (Devamla) — Efendim, olanak dedim, belki konuşmamda olanaktan söz ettim; bu olanaklar demin söylediğim iki şeye, zıtlığa, çelişkiye Evet, bir temel sistemin ürünüdür, kütüphaneler bütün diğer kuruluşlarla da bağlantılıdır. Ancak, bu bağlantılı oluş, birtakım sakıncaları, birtakım verimsizlikleri önlemeye engel değildir. Bilâkis verimliliği önler, en azından da yüzdesini azaltır. Yani bugünkü acıklı tablonun en azından yüzdesini azaltabiliriz, hatta daha yükseğe % 50'nin üstünde, % 50 başarının üstüne çıkarabiliriz, uygulamada birtakım tedbirler, önlemler alınmakla. Bunu söylüyorum.

Başkan — Teşekkür ederim efendim.

Sayın Soysal, sizin okul kütüphaneleri konusunda yapılmış bu somut önerilerin yanı sıra düşündüklerinizi rica edebilir miyim?.

Doç. Dr. Özer Soysal — Efendim, ben somut önerilerime geçmeden önce bir konuda görüşümü açıklamak isterim.

Şimdi, bizim toplumumuzda yaygın, o ölçüde yanlış bir kanı var; biz genellikle kütüphaneyi amaç olarak düşünürüz. Amaç, kütüphane kurmaktır falan ilde, falan kasabada veyahut ta falan okulda. Bu açıdan ele alınınca sorun yozlaşıyor, anlamını kaybediyor. Onun için bizde kütüphane dediğimiz kuruluş, toplumda gerçek ağırlığını bulamadan ortada kalan bir konu olmuştur. Halbuki, şöyle anlaşılması ve değerlendirilmesi kanımca daha doğru olur: Kütüphane, eğitimin her düzeyinde ve türünde onu tamamlayıcı, bütünleyici bir araç olarak kabul edilmeli, kullanılmalıdır. Eğer, bunu kabul ediyorsak, o zaman elbette ki Milli Eğitim Bakanlığı, elbette ki Kültür Bakanlığı bunu bir görev olarak benimseyecektir. Zaten Türkiye'de kütüphane hizmeti, Devlet görevleri arasına kamu hizmeti olarak en geç girmiş hizmetlerden birisidir. Burada işin tarihi yönüne girmek istemiyorum. Ama bu gecikme, bizde toplumun kütüphane hizmetinden zamanında, yerinde yararlanmasını büyük ölçüde engelliyor. Bir toplumda kütüphane hizmeti nasıl ağırlık kazanır?. Nasıl

yaygınlaşır, güçlenir?. Veyahut Türkiyede istenen düzeye ulaştırılabilir?. Karşılıklı iki seçenek istiyor; ya toplum bir baskı unsuru, bir baskı grubu olarak bunun üzerine gider eğilir, benimser veyahut ta toplumların bu düzeyde olmadığı durumlarda, hallerde Devlet bunun üstüne gider, bunu bir temel sorun olarak alır ve çözümlemeye çalışır. Biz şimdi hangi durumdayız, hangi aşamadayız, bu iki kategoriden hangisine giriyoruz?. Toplumda kütüphaneyi organik, etkin yaşamı için gerekli gören bir sezgi ve anlayış düzeyinde miyiz?. Bu düzeyde değilsek elbette bunun hesabını Devlet yapmak zorundadır, o zaman kendisi bu davaya el atacaktır.

Şimdi Türkiyenin bir özelliği de şu ki; gelişmekte olan bir ülkeyiz. Gelişmemizi birtakım kurallara, metoda, kısaca bir plâna bağlamak istemişiz. Bunun denemelerini yapıyoruz şimdi. Bu plân içinde eğitime büyük ağırlık vermişiz. Yetişmiş insan gücü olmadan biz bu plânı gerçekleştiremeyiz diye bunu peşinen kabul etmişiz, kabullenmişiz de. Peki, yetişmiş insan gücü ne demek?. Sadece ilkokulu, ortaokulu veyahut liseyi bitirmiş, hatta üniversiteyi bitirmiş kişi bir bakıma yetişmiş sayılamayacağına göre, çünkü eğitimin başını ya da sonunu şu veya bu şekilde saptamamız, noktalamamız mümkün değil, bu yetiştirme hayat boyu, yaşama boyu sürüp gidecektir, şu halde biz bu eğitimin en iyi şekilde, en etkin biçimde olmasını istiyorsak, bilinen, görünen kuruluş, okul dediğimiz yetiştirme merkezleri yanı sıra birtakım destekleyici unsurlara, verilere de muhtacız. İşte bu durumda karşımıza kütüphane çıkıyor. Yani, uzun konuşma ile şunu söylemek istedim sizin son cümlelerinize bir cevap olması için; Devlet, ister şu veya bu şekilde bu soruna sahip çıkmak zorundadır. Hele Türkiye gibi koşulları kısıtlı olan veyahut ta halk tarafından bu kadar büyük çapta girişimlerin yapılamayacağı, gereğince yapılamayacağı bir toplumda Devlete elbette öncelik tanımak gerekiyor bu hizmette.

Başkan — Sayın Soysal, şöyle bir öneri ortaya çıkıyor mu?. Şimdi, Türkiyede okul kütüphanelerinin gelişmesi konusunda Devlete büyük ödevler düşüyor. Sayın Özaktaş'ın da buyurdıkları gibi, belki üst düzeyde diye buyurdıkları konu yüksek düzeyde ele alınmalıdır demişlerdi. Bu yüksek düzeyden murat, amaç, herhalde, Devlet çapında bu işin ele alınması ve bir örgütlenmeye gidilmesi görüşü hakimdi sanıyorum. Herhalde siz de böyle bir düşünceyi paylaşıyorsunuz değil mi efendim?.

Doç. Dr. Özer Soysal (Devamla) — Efendim, ben daha çok Satı beyin görüşlerine cevap olmak üzere bunları söyledim. Aslında okul kütüpha-

neciliği alanında ortaya çıkan konuları, ben Türkiye'nin genel kütüphane sorunlarının bu dala bir yansıması olarak kabul ediyorum. Çünkü, kütüphane hizmetini şu kategoride, bu kategoride, bu düzeyde diye ayırmaya da imkân yok, bunu bir bütün olarak düşünmek lâzım aslında. Çünkü, tabiatı itibarıyla bu bir eğitim sorunudur. Şimdi, birtakım alternatifler bulmamız gerekiyorsa, önerilerde bulunmamız gerekiyorsa, benim önerim şu olacak: Şimdi, tartışma konumuz okul kütüphaneleri olduğuna göre, meseleye o açıdan yaklaşacağım, yani alternatifim bununla ilgili olacak.

Teorik olarak her okulda bir kütüphanenin bulunması öngörülmüş, bunu programlar öngörüyor, yönetmelikler öngörüyor, daha doğrusu uygulamak istediğimiz eğitimin yapısı ve nitelikleri öngörüyor, buna muhtacdır. Bunsuz eğitim yaptığımız içindir ki sizin dediğiniz, ifade etmeye çalıştığınız skolastik görüşten kurtulamıyoruz. Programlar ne kadar ileri görüşlerle ortaya çıkmış olurlarsa olsunlar, uygulamada nihayet eksik kalıyorlar. Türkiye'nin bütün okullarında bir anda bizim fonksiyonel, etkin kütüphaneler kurmamıza da imkân yok. Buna, ne şu andaki personel kadromuz elveriyor, ne bütçe olanaklarımız elveriyor, daha çok çeşitli nedenleri var. Peki ne yapalım? Biz bu aşamada zannediyorum topluma okul kütüphanesi diye bir şeyin var olduğunu, yalnız buradaki toplum terimine, kelimesine öğrenci de giriyor, öğretici de giriyor ve buna ek olarak sade vatandaş da giriyor; şimdi bizim bunlara okul kütüphanesinin ne olduğunu evvelâ bir anlatmamız lâzım. Peki nasıl anlatacağız, okul kütüphanesi budur, böyle kurulur, böyle çalışır, kütüphaneden şu gibi hizmetleri alırsınız? Bunu nasıl göstereceğiz? Bu konuda zannediyorum Millî Eğitim Bakanlığına büyük sorumluluk düşmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı her sene, yahut Türkiye Cumhuriyeti her sene eğitim hizmetleri için milyarları harcıyor; ama bu hizmet, bu milyarlar, eğer bir noktada etkisiz, verimsiz kalıyorsa, bunun çaresini düşünmek de Devletin görevi olması gerekir, çünkü parayı harcayan odur. Nasıl etkili hale getireceğiz?. Benim önerim de para ile ilgili olacaktır; ama sizin düşündüğünüz kadar büyük bir meblâğ olmayacaktır arkadaşlarım. Millî Eğitim Bakanlığı Türkiyede muhtelif düzeylerde, muhtelif türlerden okullar seçip buralarda eğitim projeleri uygulatır. Bu bir ilkokul, bir ortaokul, bir lise, bir meslek okulu olabilir pekâlâ. Buralarda...

Başkan — Buralarda öncü projeler mi uygulasin diyorsunuz?.

Doç. Dr. Özer Soysal (Devamla) — Evet efendim. Buralarda bizim düşündüğümüz ve eğitime olan katkısı somut verilerle denetleyebileceğimiz kütüphaneler kursun. Bunları bir süre işletsin, buradan alacağı

sonuçlara göre bunu belli bir plân uyarınca kademeli olarak yaygınlaştırsın. Öncü projelerin nerelerde, nasıl uygulanacağı konusu belki çok teknik düzeyde kalan bir husus olduğu için burada ayrıntılarına girmek istemiyorum. Fakat ben pratik bir çözüm yolu olarak, muhtelif düzeyde kalan bir husus olduğu için, burada ayrıntılarına girmek istemiyorum. Fakat ben pratik bir çözüm yolu olarak, muhtelif düzeylerde seçilecek okullarda uygulanacak öncü projelerin, Türkiye'deki okul kütüphanesi sorununun çözümünde bugün için en pratik yol olduğu kanısındayım efendim, teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim.

Buyurun efendim.

Satı Erişen — Ben şunu söylemek isterim. Konuya birinci plânda, ön plânda baskı unsuru olarak, kütüphaneciler sahip çıkmalı derim. Ve onlar hem işin yaratılmasında hem de izlenmesinde bir baskı unsuru olmalıdır derim. Bunu önermek istiyorum.

Başkan — Teşekkür ederim efendim.

Şimdi, değerli konuşmacıların 25 madde halinde önerilerini saptamış bulunuyorum. Bunları bu açık oturumun sonunda özet olarak size vermeyi deneyeceğim. Ancak, bu aşamada şimdi burada bulunan sayın eğitimcilerin, değerli eğitimcilerimizin ve değerli kütüphanecilerimizin bugünkü açık oturumla ilgili olarak okul kütüphaneleri konusunda yapılmış olan bu açık oturumla ilgili olarak sayın konuşmacılara ya da arzu ederlerse, isterlerse yöneticilere de soru yöneltebilirler, soracakları, ya da bunlara bu söylenenlere, ki biz bunu büyük bir katkı olarak kabul ediyoruz bu açık oturumu paylaşanlar, görüşlerini acaba verebilirler mi?. Buyurun efendim.

Mehmet Bahçeci — Efendim, ben açık oturumda bir noksanlık hissettim. Şimdi, Milli Eğitim Merkez Teşkilâtından bir kişi, velilerden bir kişi, Gazi Eğitimden bir kütüphaneci ve sayın Osman bey Üniversiteden ve Kız Teknik Öğretmen Okulundan, yine Üniversiteden bir kişi.

Orta öğretimden uygulamadan gelen kütüphanelerimiz ile ilkokuldan uygulamadan gelen bir kişi yok burada. Bu büyük bir noksanlık gibi geldi bana.

Şimdi, mesleğe başlayalıdan beri ilk attığım şeylerden birisi de kütüphane tedrisi. Türkçe öğretmeni olarak zaten onu belirttiler. Ve okullarda umumiyetle kütüphane sanki Türkçe öğretmenlerinin görevi imiş

gibi hepsi onlara yüklenir. Kitaplık ona yüklenir, efendim yayın kolu ona yüklenir, efendim müsamere kolu ona yüklenir. Bütün bunlar Türkçe dersi öğretmeninin üzerine yüklenir. Efendim her gittiğim yerde bunların hemen hemen üçüne de girmişimdir. Ve okulların kütüphaneleri perişan bir haldedir.

Kitaplık ya kilitlidir veyahut ta haftada yarım saat açılan bir kütüphaneye de rastladım ben. Sebebini sordum, bütün mesele, sayın meslektaşımızın söylediği gibi mevzuat çıkıyor ortaya; efendim, kitap kaybolsa ben ödeyeceğim diyor, mesuliyeti benim diyor, mesulü benim diyor. Bazı yere memur verilmiyor. Hakikaten okul kütüphanelerinde memur yoktur. Varsa, ücreti düşük olduğu için ya ortaokul mezunudur veya lise mezunudur; yüksekokul mezunu bir kişiyi kütüphanelerde göremezsiniz. Bunlar da bilhassa kütüphanecilik seminerinden veyahutta bir kursundan geçmediği için çocuğa nasıl yararlı olacaklarını bilemez. Onun için Türk öğretmeni olarak biz, esasında okulda alışkanlığı verebilirsek, en büyük görevimizde o oluyor. Çünkü 60 - 70 kişiye bir sınıfta öğretmen cevher olsa birşey yapamaz. Hele okul saatlerinde öğretmenin derslerden ayrı başka bir konu ile ilgili bir şey yapabileceğini sanmıyorum. Burada kütüphaneciler, yahut kütüphane ile uğraşanlar, hatta dersini verenler; tabii bu okullardaki uygulama ile ilgilidir, içinden gelmediklerinden bazı noksan kalan şeyleri var, onu şey olarak kabul etmeyin. Çünkü, yeni bir zannediyor, bu kütüphanecilik yavaş yavaş yerleşiyor, bir şey haline geliyor.

Bence, arkadaşlarımızın önerdikleri, öğretmen okullarında ilkokullar için çocuk edebiyatının yanı sıra bunu da sıkabilirler. Ders olarak alabilirler, konu olarak alabilirler. Veyahutta Eğitim Enstitülerinde veya diğer öğretmen yetiştiren Yüksek Öğretmen Okullarında bu konu gibi oraya şey yaptılar, bunu ders olarak koymak esastır. Çünkü, hepsi bundan geçecektir. Gerçi olmayanlar da beyin söylediği gibi sadece kitap değildir; ama kitaplıklar ağır basmaktadır, Çocuğu kütüphaneye alıştırdığınız takdirde, inanın ben bunu almışım. Sami bey burada yoklar her halde, Sami Özerdim, geldi, gördü kütüphanenin işleyişini bir lisenin birisinde altı ay zarfında 2632 kitap okunmuştur. Ben bunaldım, memur yok. Memur bir tane vermişler kütüphaneci değil, fakat kütüphanenin sadece demirbaşını ona yüklemek için vermişler. Okullarda kitaplık kolu vardır, bu kitaplık kolunun başkanı vardır, bir öğretmen. Bu kütüphaneci olan bir kişi olsa bununla ortaklaşa çalışır ve verimli bir hale getirebilir. Burası tabii öğretmenlerin büyük şeysidir.

Ama idareci yanaşmıyor. Eğer çalışan bir öğretmenin yanına verirseniz, ama idarecinin yanına gidiyor. Bazen öylelerine de rastladık. Engel oluyor. Ben ne yaptım...? Yaptığım şey şu oldu, Bakanlıktan bir gönderiliyordu kütüphanelere, bir komisyon kuruluyordu, çocuklara uygun kitap alınıyordu. Az veya çok, Bakanlıktan gönderilen kitaplar bir arkadaşımızın söylediği gibi okul seviyesine uygun olmadığı için sadece kitap orada durması için gelmiş bir şey oluyordu. Veyahutta diğer dergilerin ciltlettirilmesi için harcanıyordu başka daireler şeyi ile. Son zamanlarda bir tane de motor gönderiliyor.

Bunun için ne yapmak lâzım?. Yeni yeni kitaplar çıkıyor, çocuk özenle çıkmış kitap alıyor ilgisini çekecek. Çocuk ilgisini zaten çekmezse yüzüne bakmıyor ve bir yana koyuyor. Kâğıdından dolayı, bugün yeri dolayısıyla burada tartıştık. İleride belki çocuk kitapları semineri olacak ve orada da tekrar tartışacağız.

Burada benim uyguladığım bir şeyi söyleyeyim; baktım ki, yukarıdan bir yardım yok, efendim okullarda para toplamak yasaktır bir çok şikâyetlere yol açmıştır. Buna rağmen sınıflarda tek tek konuştum. Dedim ki, artık bir simit yiyemezsiniz?. Simit 25 kuruştı o zaman. «Niçin o» dediler çünkü okullarda simit çok yenir, kahvaltı yapmadıkları için, yemek yemedikleri için öğle dediler çocuklar. Kütüphaneye vermek için çocuklar buna bilhassa şey yaptılar. Ve dilhun olduk çocuklardan 25 er kuruş toplamak suretiyle kütüphane kolu olarak, fakat idareciler karşımıza çıktı. Efendim dediler «Yasaktır» o zaman. Ben toplamıyorum, çocuk topluyor. Çocuk hesabını tutuyor, çocukla beraber gidiyoruz, kitapçılardan tenzilatlı kitaplar alıyoruz.

Zenginleştirme yolunu ben bu şekilde buldum geliştirilmesini. Halbuki, Bakanlığa bir çok görevler düşerdi, piyasada gayet güzel yayın yapan yayınevleri var. Madem ki, özel sektör destekliyecek, buralardaki kitaplardan okullara gönderilmesi icabeder, ama mevzuat çıkıyor ortaya, para çıkıyor.

Şimdi 46-47 bin lise ortaokul ve ilkokul olmak üzere hepsinin kütüphanesi var, şimdi bunlara birer tane göndermiş olsa, birer tane almış olsa her çeşit kitaptan dünyanın parası tutuyor arkadaşlar.

Ama, buna öyle zannediyorum ki, halkın da katkısını çekebiliriz ve çocuklarla yaptık biz bunu velilere yazdık, hattâ şöyle bir anımı da burada anlatayım, çocuklar aldatmaya kalktılar velisini, bir kaç kuruş toplarken çocuk babasından 50 lira istemiş. «Ne için oğlum» demiş. «Efendim kütüphaneden istediler».

Şimdi bakanlık müfettişlerinden bir kısmı da yanlış olarak bilir. Doğrusunu anlayınca kadar ondan sonra öğretmen de akla kararı seçer.

Geldi babası, dedi ki : «Hocam nedir bu? 50 lira kütüphaneye para mı verilir?» Ne 50 lirası dedim. «Çocuk geldi, akşam benden 50 lira istedi» dedi. Bu 1964 senesinde oluyor. Ondan sonra oturdum, anlattım ve dedim ki, böyle böyle. Kütüphane bir okulun meyvesidir. Bu olmazsa çocuğun kafası gelişmez, ders kitaplarıyla olmaz. Adama anlattım, faydasına inandı. Çıkardı adam 50 lirayı kendisi verdi.

Eğitim yönünden de adama sordum, sen çocuğuna harçlığını az veriyorsun, bu yolla kandırıyor seni ve okulu da bu suretle kullanmış oluyor dedim.

Şimdi, çeşitli yöntemleri var, var ama bunlardan çözüm yolu alacak olan birisi her halde çevrenin şartlarından, çocuklardan bu para toplamının hesabını tuttuktan sonra mesele yok.

Bakanlık bütçesi de görüşülürken, artık orada bunu kimler tenkit ediyorlarsa bunun arttırılmasını ve güzel kitapların okullara zamanında yetiştirilmesini, Bakanlığımız ilgili Genel Müdürlüğü bununla ilgili kitapları zamanında alır ve okullara vermelidir. Bunlar çok olduğu için sıra bekliyor. Adam yok incelemeye sıra bekliyoruz. Burada en kısa zamanda çıkan kitabın ulaştırılması lâzımdır. Sonra evimizde çocuklarımıza, acaba içimizde çocuğu için kütüphane kuran var mıdır? Aşılacak istediğim şeylerden birisi de Türkçe öğretmeni olarak budur. Ben bir çoklarına bu şekilde aşıladım ve muvaffak oldum. Şimdi bir çokları bana teşekkür etmekte ve kitaba alıştıktan sonra da kendisini bir daha ondan kurtaramamaktadır.

Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim, Bahçeci.

Efendim, Bahçeci'nin konuşmalarına başladığı sırada belirttikleri bu açık oturuma katılan sayın konuşmacıların tümünün okul kütüphanelerinin çeşitli aşamalarını yansıtmadığını buyurdular. Haklıdılar, biz de bu açık oturuma katılan arkadaşlar çeşitli aşamadaki, ilk, orta, lise kütüphanelerinden arkadaşlarımızın olmadığını da düşünerek bu görüşmelerin sonunda sayın dinleyicilerimizden görüşlerini belirtmelerini arzu ettik ve derneklerden de bunu istirham etmiştik. Ve böylece de bizim bırakmış olduğumuz bu boşluklar sayın konuşmacılar tarafından bir yerde tamamlanmış oluyor.

Saat 15,00 başladık bu açık oturuma saat 17,00 yi geçiyor. Konuşmacıların bizi ve hepimizi aydınlatıcı önerilerini biraz daha kısıtlamalarını diliyerek biraz daha görüşmelerimize devam etmek istiyoruz. Her halde 17,30 olmadan da bu açık oturumu bitirmede yarar umuyoruz.

Buyurunuz efendim.

..... — Efendim, ben kütüphaneci değilim, beni bir okulda kütüphanede vazifelendirdiler. Benim vazifem iki tane kitaptan tutun bütün kitapları deftere geçirtmek. Mehmet beyin buyurduğu gibi gelen kitaplar sadece Millî Eğitimin gönderdiği kitaplardır.

Meselâ gelen kitaplara bakıyorum, ben de okuyorum çocuklara hitap etmiyor. Kendilerine sordum, hiç bir çocuk emin olun değil bunları okumak, bakmıyorlar bile. Acaba benim pratik görüşüme göre çocuklara faydalı olabilmek için bu kitapların seçiminde bizler bu görevi alamamıyız?.

Öğretmenlere de sordum, hiç olmazsa Cumartesi günleri okula gelip bu konu ile ilgilenmeniz mümkün müdür diye. Malum, diğer günler dersleri oluyor. Çocuklar bu kitapları okumuyorlar, ben bizzat görüyorum kütüphanede bu kitaplar duruyorlar. Ben bunun sebebini anlamıyorum.

Acaba pratik yönden bana bu fırsatı verir misiniz?. (Alkışlar.) «Allah yardımcısı olsun» sesleri.

Başkan — Buyurunuz efendim.

..... — Efendim, bendeniz çocuklara faydalı olmak istiyorum. Fakat görüşüm dar, vaktim müsait değil. Fakat buna rağmen faydalı olmak istiyorum. Bu hususu bir kaç kişiye sordum cevap vermediler. Kısa yoldan, ben Diyarbakır'dayım buna bir ...

Başkan — Değerli öğretmenimizin dile getirdikleri Kâtip Çelebi'nin ünlü eseri Tuhfet ül-kibâr fi esfâr il-bihâr ve benzeri eserleri biz de gezdiğimiz kütüphanelerde böyle okul kütüphanelerinde görmüştük. Ben Bağdatlı İsmail Paşanın Keşf üz - zünûn'un zeylini görmüştüm. Böyle eserlere rastlamak çoğu kütüphanelerimizde mümkündür.

Acaba, bizim açık oturumu paylaşan arkadaşlarımızdan bu soruya karşılayacak kimse var mı?.

Buyurunuz sayın Soysal.

Doç. Dr. Özer Soysal — Efendim, Milli Eğitim Bakanlığı okul kütüphanecilerine, koleksiyonlarına girecek materyali kendi inisiyatifleriyle seçme olanağını tanımamıştır. Ve Ayniyat Talimatnâmesi hükümleri yürürlükte kaldıkça biz bu sıkıntıyı çekmeye devam edeceğiz. Bunun başka şekli yok. Yani şu anda size verebileceğimiz pratik geçerli bir tavsiye maalesef olamaz.

Başkan — Buyurunuz sayın Suzan hanım.

Suzan Güreli — Şimdi, hanımefendi sizin içinde bulunduğunuz sıkıntıyı gayet iyi anlıyorum. Bir nokta unutuldu gibi. Şimdi anlıyorum, onu da müfettiş dediniz, aslında kütüphanelere kütüphaneci müfettiş gönderilmelidir. Yani gelen müfettiş sadece demirbaştaki kayıtları görmek, kütüphaneciyi bu yönden tenkit etmek değil, kütüphanecinin yaptığı diğer iyi işleri de görmelidir. Bu yönden bir çözüm yolu, kütüphanelere kütüphaneci müfettiş gönderilmesi bakımından bir çözüm yolu olabilir.

Başkan — Teşekkür ederiz.

Efendim, sayın öğretmenimizin sorusunu arkadaşlarımız karşıladılar. Ben de kısaca bir öneride bulunmak isterim. Belki sizin o kütüphanenizde gerçekten okuyucusunu bulamamış bazı eserler var, öyle anlaşıyor. Mümkündür ki çevremizde Tuhfet ül - kibâr fi esfâr il-bihâr'dan da yararlanacak kişiler de olabilir, onları da onlar okusunlar. Arasına eliniz değdiği zaman da siz şöyle bir bakıverin çünkü öğrenciler onunla yetinmeyeceklerdir.

Dr. Necmeddin Sefercioğlu — İkinci konuya gelince bugün Türkiye'de demin ifade ettim altı bine yakın kütüphane vardır veya olmak gerekir, bunların her birine doğrudan doğruya kütüphanecilik bölümünden yetişmiş eleman vermek imkânı yoktur. Çok âcil ihtiyacı karşılamak üzere Türk Kütüphaneciler Derneği öğretmen yetiştiren okullara da kütüphanecilik eğitiminin mecburi halde konulmasını önermiştir.

O günden bugüne Milli Eğitim Bakanlığından bir cevap alınamadı. Zannediyorum VIII inci Milli Eğitim Şurâsına Derneğin bir uyarışı olarak da arz edilmişti. Bir haber alınamadı.

Şimdi, benim sorum şu olacaktır. Acaba, Bakanlık Milli Eğitim Teşkilâtına bağlı okullarda görev yapan kütüphanecilerin baş vurabilecekleri bir şube müdürlüğünü düşünmekte midir veya bu konuda çalışma var mıdır ?.

İkincisi, öğretmen yetiştiren okullarda kütüphanecilik diye bir ders konulmuştu, fakat ben bu dersin pratikte geçerli olabileceğini sanmıyorum. Çünkü, ne kütüphaneciliği öğretecek öğretmen mevcut, ne bu konunun bir müfredatı yapılabilmiş, ne de bir ders kitabı ortaya konulabilmiştir.

Bu demektir ki, kâğıt üzerinde kalınmış bir çalışmadır. Böyle olunca, acaba Millî Eğitim Bakanlığı bu öğretmen yetiştiren okullarda, dediğimiz şekilde, yani öğretmen arkadaşlara kütüphanecilik formasyonunu kazandırabilecek bir eğitimi düşünebilir mi? Bu konuda bir düşüncesi var mıdır?.

Bu hususların açıklanması ihtiyacını duymaktayım. Teşekkür ederim.

Satı Erişen — Efendim, Sayın Sefercioğlu bana Büyük Millet Meclisindeki Bakanlara yöneltilen bir soru önergesi tipinde soru yönelttiler. O üslûpta, o edada elbetteki buna ben bir cevap veremeyeceğim.

Ancak, şöyle bir dileğimi şey edebilirim, söyleyebilirim. Böyle bir şeyden bilğim yoktur. Ancak şöyle bir temenni, bilgi verebilirim daha doğrusu.

Şimdi şeylerde artık öğretmen okulları biliyorsunuz iki yıllık ya da dört yıllık Eğitim Enstitülerine dönüşmekte ve öğretmenlerin kaynağı, menşei burası olacaktır ve çocuk edebiyatı da bu kanala alınmakta. Bu kullanılan iki veya dört yıllık eğitim enstitülerinde alınmakta. Çocuk edebiyatı dersinin içinde bir de kütüphanecilik bölümü, en azından bir başlangıç olmak üzere, bir çekirdek olmak üzere konabilir, o zaman bunun müfredatı yapılabilir ve gene aynı noktaya geleceğiz, kütüphanecilerin bu dersleri doğrudan doğruya kütüphanecilerin okutabilmesi için kütüphanecilerin bir bölümünün en azından, öğretmenlik, kütüphanecilik formasyonu almaları ve bu okullarda bu kütüphanecilik dersini okutmalarıdır.

İkincisi, çok isabetle buyuruldu. Okul kütüphaneleriyle ilgilenecek bir şube müdürlüğü, Yayın Müdürlüğün de mi olur, yoksa Ortaöğretim bünyesi için de mi olur Pekâlâ düşünülebilir. Ama bütün bunlar zamana ve olanaklara bağlı bu bir bütçe sorunudur, bu bir kadro sorunudur, bu bir takım şeylerin sorunudur.

Yalnız, gene söylediler. Gerek Kültür Bakanlığında ve gerekse Millî Eğitim Bakanlığında çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları ve kütüphaneler sorunu çok taze olarak, gerek Beş Yıllık Plânın bir gereği olarak Kültür Bakanlığında, eski Hükümetin Programının gereği olarak Bakanlık bünyesinde ele alınmıştır. Taze olarak üzerinde durulmaktadır.

Ama, ne olur, ne biter, nasıl sonuç alınır bilmem. Ancak her şey geliyor yine olanağa dayanıyor. Bilmem Sayın Sefercioğlu'na cevap verebildim mi?.

Başkan — Teşekkür ederim efendim. Sayın Hocamız Rauf İnan bey de görüşmek istiyorlar. Buyurunuz efendim.

Rauf İnan — Efendim, müsaade ederseniz Gazi Eğitimin ne kadar öğrencisi var? Aşağı yukarı derslerinden ayrı ne kadar kitap okuyorlar yılda veya ayda.

Suzan Güreli — Hay hay efendim, Gazi Eğitim Enstitüsünün şu anda toplam 7 bin (küsura girmeyeyim) öğrencisi var. Bu 7 bin öğrencinin içine mektupla öğretim de dahil. Ve 60 bin küsur kadar da kitabımız var.

Daha önceki yıllarda çocuklar pek okumuyorlardı bunu açıkça söyleyelim, fakat bu sene değişen müfredât programı ile beraber çocuklarda bir okuma, çocukların okuma sayısında bir artış oldu.

150 kişilik bir okuma salonumuz var. Bu 150 kişilik okuma salonu iki yıl önce çok az doluyordu yani çok kalabalık olmuyordu salonumuz, fakat şu anda kendi kitaplarıyla gelen öğrenciler dahil olmak üzere kütüphanemizden faydalanan öğrenciler sayısı bir hayli artmıştır ve de salonda yer bulunmamaktadır.

Rauf İnan — Efendim, müsaade ederseniz bir hususa daha değinmek istiyorum.

Başkan — Buyurunuz efendim.

Rauf İnan — Bizim gibi böyle yıllanmış ilkokullarda, özellikle kitaba bağlı program uygulayan yerlerde pek çok temenni edilecek şeyler var, bunlar hakkında da pek çoğumuz fikirlerini burada serdettiler.

Türkiye Devleti kuruluncaya kadar Ankara'da bir tek kütüphane vardı. Erzurum Mahallesinde.. Halbuki 1784 yılında kurulan bir kütüphane Erzurum'da idi. 1784 yılında kurulan bir kütüphane yeni Türk Devleti kurulunca o sıralara kadar ancak kitaplar...

Ve arkadaşlarıma sordum 1900 senesinde Tuna'dan aşağı yukarı Basra Körfezine kadar, Yemenlere Tunuslara kadar giden bir büyük imparatorluğun İstanbul'daki 46 kütüphanesinde topu topu Millî Kütüphanemizdeki kitap sayısının 1/10 u kadar kitap vardı. Yani, 75 bin, 76 bin kadar...

Milli Eğitim Bakanlığında bir şey rica edeceğim. Bunu yapabilir misiniz? Okullara şunu tamim edeceksiniz, bu kâfidir. Avrupada Almanya, Avusturya ve İsviçrede okul müdürlerinin odalarını görmüşümdür, hiç birisi bizim müdürlerimizin odaları kadar büyük değildir. Essen Eyaleti Almanyanın en zengin eyaletidir. Bir müsteşarımızın odası, bizim adını şimdi söylemeyeyim bir okul müdürümüzün odası kadar büyük değildir. Para var, para yok değil, para var. Bir defa şununu iyice anlamak lâzımdır. Türkiye fakirdir, bu yalan Türkiye fakir değildir. Türkiyenin sokaklarından zengin akıyor. Neresi fakir? Ama...

Eğer Milli Eğitim Bakanlığı şunu taahhüt ederse ve müfettişler de bunu takip ederlerse hangi okulda bir müdürün odası büyükse, ne demek okullarda müdürün odasında politika efendim? Müdürlerin odası okullarda kiraathane değil ki, çalışma yeridir. Oraya gelen adam dimdik oturmalıdır, burada oturduğu gibi. Ben şeyi gösteriyorum, o daha kalkmak istemiyor. (Gülüşmeler.)

Müsaadenizle şunu da arz edeyim; eğer bir yerde okul yöneticileri ve okul öğretmenleri kitap okuma özlemini duyarlarsa bu kendiliğinden düzelir.

Bunun arkadaşlar iki tane bizzat gördüğüm şeyini söyleyeyim. Gördüğüm pek çok şey var ama sınırlamalıyız bunları. 1946 da Ankara'nın en büyük ortaokulu Dördüncü Ortaokuldu Cebecide. Cebeci Ortaokulunun 2 bin küsur öğrencisi vardı. Kitaplar neredeydi biliyor musunuz? Bir dershaneyi boşaltmıştık şöyle arka arkaya dizilmiş bir şekilde kitaplar dururdu, işte bu kadar. Ve onun başında olan bir müdür vardı, Allah rahmet eylesin, yazarken bile adam kitapları seyrediyordu. Ama kitabın özelliklerine ve okunmasına kani değildi.

Milli Eğitim Bakanlığında özellikle ne böyle bir program yapmak, ne yönetmelik yapmak, yönetmelikle olsun efendim, okul kitaplıkları. Radyoda öğretmenleri tenkit etmek gibi bir durum yaratılır sonra.

Ama şunu emredersiniz, siz odalarınızı değil müdürler, kitaplarınızı koruyacaksınız. Bir sene sonra Ankara'nın en fakir ortaokulu Beşinci Ortaokulu ve kızdır öğrencileri bir müteşebbis iyi bir iki öğretmen okul aile birliği toplantısında...

Kâzım Dirik'i hatırlatıyor bütün bunlar, para para para ne parası derdi, kafa kafa kafa. Onun için benim de tek önerim budur. Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı almasın efendim kitap almasınlar...

Parayı da göndermesinler ama şunu yapsınlar : Siz ey okul müdürleri sizin odalarınız çalışma odasıdır, dinlenme odası değildir. Lambirili değil sizin odalarınız, koltuklu değil, siz kitaplık kuracaksınız. Daha başka bir şekilde ifade edeyim bunu. Şurada Namık Kemal Ortaokulunun bitişiğinde bir kütüphane vardır, bir de memur vardır orada. Çocuklar derslerini çalışmak için giderlerdi ve bir sene kütüphane kaldırıldı, niye? «Orası derslane oldu.» Ne demek derslane? Nasıl derslane olur? Kütüphane derslaneden daha mı az şeydir. Ee.. doğrudur da okuyan yoktur, fakat öğretmenler de böyle öğretmenlerdi. Ertesi sene bir arkadaş ortaya çıktı, arkadaşlar burada mevcut kütüphane kapandı, bu yanıbaşı bizim için ayrıldı. Öyle öğretmen odası olmaz. Öğretmenler koridorda dolaşsın, ne var yani dahi iyi çocuklarla ilgilenirler. Ama kütüphaneye gelmez, bu kütüphaneye gelmez.

Şimdi o zaman da Kütüphaneler Genel Müdürüne sormak lazımdır, siz nasıl bir okuldaki kütüphanenin kaldırılmasını teklif ediyorsunuz ve idareciler de onu kaldırıyorlar? Nasıl kaldırırınız ve niçin yapmazsınız?

Yapılacak şey şudur : Milli Eğitim Bakanlığının vicdanına ve insafına hitabetmek lazımdır. Okullara duyurun, kitap okutmakla yükümlüsünüz siz, öğretmenler ve müdürler siz kütüphane kurmakla yükümlüsünüz. Sizi oraya onun için verdik, öğretmenler odasında otursunuz, çok vardı vaktiyle öyle. Ama kütüphane kurulacaktır.

Yazın sayın Profesör Osman Ersoy ile beraber çalıştığımız bir komisyonda elimde Almanca eğitim ve bilim dergisini inceledik. Geçen sene bu vakit...

Çünkü onlar okulun gelenekleşmesine tahammül etmezler, yeni okul yeni okul yeni okul.

Diyor ki, yeni okulun merkezi olmak üzere okul kitaplığı. Okul kitaplığı, okulun merkezi müdür değil, ders bittiği okulun merkezi, iş bittiği kitaplık okulun merkezi. İşte bu zihniyete varmak lazımdır. Bu zihniyete varmak için yayına önem vermek lazımdır. Bakanlık kitap göndermesin, gönderdiği kitaplar bir zamanlar dergiler gönderiyorlardı, utanılacak şeylerdi bunlar. Bundan on sene önce, ayıp dergiler, kitaplar gönderiyorlardı ayıp. Ayıp dediğim şu; değerli kitaplar gönderilsin, bizim için, her yerde değerli kitaplar.

Benim arz edeceğim bu kadardır. Ben Milli Eğitim Bakanlığının yetkili arkadaşımдан bunu bilhassa rica ederim. Tâlim Terbiye Kurulu Başkanına benim bu ricamı, tahmin ederim ki, arkadaşlarım da benim bu ricama katılırlar, öğretmenler yaşlı bir öğretmen bunu istiyor desin.

Sizden para istemiyorlar, hiç bir şey istemiyorlar, yönetmelik de istemiyorlar. Ama bir şey istiyorlar. Söyle bir tâmin yapacaksınız ve tüm Türk öğretmenleri kitap öğretmekle yükümlüdür. Öğrenmeyi öğreteceklerdir ve ben içinde en yaşlı bir arkadaşınızım ve yalnız bir şey öğrendim hayatta, öğrenmeyi öğrendim ve onun içinde bulunuyorum. Ayrıca, Alman Şansölyesi Bismark'ın bir sözü vardır: «Almanya'da topu topuna birkaç tane ilim adamı gördüm, bilgin gördüm. Onların da hepsi kendi kendisini yetiştirmiştir». İşte bunun gibi, sizde oturacaksınız, kendi kendisine yetiyecek bilginleri bekleyeceksiniz.

Çok teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim sayın hocam. Sağolasınız; bu güzel görüşmelerinize gerçekten eğitimcilerin ve kütüphanecilerin aklından geçip te, rahatça dile getiremedikleri son derece önemli sorunları siz açıkladınız. Sağolun.

Efendim, şimdi sayın Arseven bey görüşmek istiyorlar. Buyurunuz efendim.

Mehmet Arseven — Efendim, çok özür dilerim. Bu dar vakitte sayın üyeler ve sevgili öğrencilerimiz tahammül gösterirlerse bir iki kelime söyleyebilirim.

Başkan — Tabii efendim. Yalnız sayın konuşmacı ve ondan sonra görülecek bir sayın arkadaşımız var, galiba. Bu salonun sanıyorum saat 17.00 - ilâ 18.30 da bir konser için ayrılması hususu var. 18.00 de başlaymış. Bizim de ona göre oturumu düzenlememiz gerekiyor.

Sayın Arseven, buyurunuz efendim.

Mehmet Arseven — Efendim, sayın hocamızın fikirlerine katılmamak mümkün değil. Yalnız bir noktada kendilerinden ayrılacağım. Bir misâl ile konuşmama başlamak istiyorum:

Hindistan Milli Eğitim Bakanı, Gandi'ye bir gün «Herşeyin tamam olduğunu, fakat okulun olmadığını» söyler. Verdiği cevap şudur: «Hindistan'da ceviz ağaçları kurudu mu?» Kendilerine katıldığım noktayı böyle bir şeyle açmak mümkün oluyor.

Efendim, kütüphanecilik benim anlayışıma göre, ideal bir şeydir. Bunu eğer ideal bilmezsek, buna dupduru bir amaç getirmezsek, para, kitap, bina birşey halletmez. Onun dışında, şöyle birkaç cümle ile fikirlerimi sayın konuşmacıları ilgilendiren, kendi kanıma göre olan sorunları ifade edeceğim. Öğrenci ve diğer öğretmen arkadaşlarım

hoşgörsünler. Nokta, virgül, soru işaretlerini cümle içerisine marş marş olduğu gibi, ben de fikirlerimi öylece gelişi güzel sıralayacağım. Herşey kendisinde düzelir, herkes te kendisine göre işine geleni alsın, diyorum.

Efendim, bugünlerde ilkokul sayısı 35.000 küsur kadardır, 36.000 e yaklaşmıştır. Bunlar 252 sayılı Kanun çerçevesi içerisinde yürütülürler. Bu yasa, kendilerine bazı olanaklar sağlamıştır. Bu olanaklar, ilköğretime Devlet bütçesinden % 3 ayrılmasını gerektirdiği halde, kanunun çıktığı 1962 yılından bugüne kadar bu olanak sağlanamamıştır. İlkokullarımızın büyük bir çoğunluğu, tek dersaneli ve tek öğretmenli ve 5 sınıf birden eğitim görmektedir. Bunların kütüphane olanağı ne dereceye kadar ve nasıl sağlanır? Lütfetsinler, Üniversite Kütüphanecilik Kürsüsü bu konuyu bir araştırma konusu yaparak, Milli Eğitim Bakanlığına bu konuda bazı tavsiyelerde bulunsunlar, bu çok yerinde olur kanaatindeyim. Zannediyorum, bu konuda çalışmaları olmuştur, bilhasa sayın Özer bey arkadaşımızın çalışmaları vardır sanırım.

Bir defa, sinema makinası, projeksiyon makinası, kitap, kütüphane, hepsi insanın eğitimi için bir araçtır. Bizatihi okulun kendisi bir araçtır. Eğer araçlar, amaç haline döndürülmezlerse kendilerine yarar sağlamazlar.

Onur için, yetiştirmek için karşımıza aldığımız insanı eğitime amacına yönelik kütüphaneleri açmak ve bu kütüphaneleri buna göre düzenlemek zorundayız. Ama bu düzenleme mutlaka yönetmelikle olur, sayın hocamın burada dediği gibi. Hayır!. Bu düzenleme mutlaka yasalarla mı olur? Hayır, yasadız ve yönetmeliksiz de bunlar yapılabilir. Uzun zamandan beri (başka bir konuya gitmeyelim) Ayniyat Talimatnamesinin başına astığımız Demokles'in Kılıcını lütfen kütüphanelerimizden indirsinler. Öyle bir şey yok. Ayniyat Talimatnamesinin maddeleri her çeşit eşyanın demirbaştan kolayca silinmesine imkân verecek şekilde getirilmiştir.

Ancak bazı tutucu ve anlayışsız idarecilerin buna sıkı şekilde yapışmalarıdır ki, arkadaşlarımızı bu şekilde müşkül durumlara düşürmektedir. Ben gerektiği zaman yüzlerce kitabın kayıttan düştüğünü biliyorum.

Kütüphane hakkındaki sözlerimi Kasım ayında ve bir dergide çıkan Çocuk Kitapları Haftasında açıklamışımdır. Bunun zaman farkını ifade edeyim, çünkü öyle konuşuyorum ki, kitap ve kütüphane hakkında menfi fikirlere sahip kişi olmaktan korkuyorum. Onun için beni bu şekilde kabul edin.

O halde eğitimin amacı insanı yetiştirmek olduğuna göre (eğitimin sistemi) önemli olan insana iyi davranışlar kazandırmaktır. O halde kütüphaneden yararlanmak, insana iyi davranışlar kazandırmak olmalıdır.

Bazı arkadaşlarım, yasalardan şikâyet ettiler, talimatnamelerden şikâyet ettiler. Bir arkadaşımız da kefaletten şikâyet etti.

Ayniyat Talimatnamesi ile kefaletin hiç bir ilgisi yoktur. Ayniyat Talimatnamesi başka bir konudur, kefalet müessesesi kefalete tâbi hizmetlerde çalışan Kefalet Kanununa tâbi olarak çalışan bütün sorumlulardan kesilen muayyen aidat meselesidir ki, onun şekli başkadır. Eğer kütüphaneciler bir gerekçeyi aynı noktaya uyguluyorlarsa, şikâyetleri yüzünden aynı şekilde uygulamaya başlamışlarsa, bunu da çok kolay halledeceklerine inanırım.

Burada konuşmalarımı bitirirken, çok teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim efendim, sağolun. Buyurum efendim.
..... son olarak bir şey söylemek istiyorum.

Sayın Erişen, iki öneride bulundular. Birincisi kütüphanecilik mesleğinde okul kütüphaneciliğinin uzmanlaştırılması. Bu ülkenin bir gerek sinme meselesidir. Eğer öyle bir şey gerekiyorsa bu olmalı, gerekli açıdan biz kendisine yardımcı oluruz. Kütüphanecimiz yokken, okul kütüphanecileri yetiştirmek gereği yerine getirilmesi güç bir şey. Ayrıca üzerinde durulması gereken bir husustur bu konu.

Kütüphanelerin konusuna gelince : Bu bir Profesör yahut doçentin kendi derslerini çağdaş metotlarla okutmak için Bakanlığa baskı yaptıklarını da kabul etmek gerekir. Burada övülmesi gereken profesör yahut doçentler değil, yerilmesi gereken Bakanlıktır, öyle olması gerekir. Böylece gemisini kurtaran kaptan tutumundan vazgeçilmesi gerekir. Gerekli tutum içerisine girilmesi gerekir.

Diğer taraftan sayın Rauf İnan Hoca, çeşitli önerilerde bulundu, gözlemlerini anlattı. Ben, kişi olarak sorunları tek tek ele alınarak çözümleneceğine inanmıyorum. Türkiye'nin bir eğitim sorunu yoktur, bir sağlık sorunu yoktur, bunların hepsinin birden sorunu vardır. Eğitim sorun olurken, yani eğitim meselesi çözüme ulaşmamışken, kütüphanecilik hiç bir zaman çözümlenemez. Bu yüzden meseleleri tek tek değil, topluca ele almak ve çözüm getirilmeğe ihtiyaç vardır. Bugün Türkiye'de altmış bin yerleşim ünitesi vardır. Bu altmış bin yerleşim

üinitesinde altmış bin tane hastahane, altmış bin tane okul, altmış bin tane kütüphane gerekli. Halbuki bunu daha aza indirirsek onbeş bin hastahane ve onbeş bin tane de kütüphane kurarız.

Söyleyeceklerim bundan ibarettir. Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederiz efendim.

Efendim, gerek sayın dinleyicilerimizin bu güzel katkıları ve gerekse konuşmacıların katkılarıyla bugünkü açık oturumumuz burada sona eriyor.

Bize gelen öneride sanıyorum ki, Mezunlar Derneği, bizlere kitap vereceklermiş. Sayın dinleyicilerimiz, bu kitapları bizden daha fazla hak etmiş bulunuyorlar, onların namına da biz almış olalım kitapları efendim.

Hepinize, bu güzel toplantıya şeref verdiğiniz için hepinize teşekkür ediyorum efendim. Sağolun. (Alkışlar)